

Biblicum

– tidskrift för biblisk tro och forskning

- Betydelsen av de fem Moseböckerna
- Skillnaden mellan lag och evangelium IV
- Varför avvisas det glada budskapet?
- Är homosexuell läggning synd?
- Skapar Gud både gott och ont?

Nr 3 2019 Årg. 83

INNEHÅLL

Redaktionellt	97
Varför avvisas det glada budskapet?	98
Betydelsen av de fem Moseböckerna	102
Skillnaden mellan lag och evangelium IV	118
Är den homosexuella läggningen synd?	130
Kritik av artikeln ”Med svansarna hopbundna”	135
<i>Frågor och svar</i>	139
<i>Utblick</i>	141
<i>Litteratur</i>	143

BIBLICUM – tidskrift för biblisk tro och forskning

Ansvarig utgivare: Stefan Hedkvist

Redaktör: Seth Erlandsson

Redaktionskommitté: Seth Erlandsson, Stefan Hedkvist, Egil Edvardsen, Ola Österbacka och för layout mm Kjell Petter Bakken.

Tidskriften utkommer med fyra nummer per år.

Prenumerationspris: 250 svenska kr (stud. 150 kr)

Prenumeranter i Norge: 290 norska kr (stud. 200 NOK)

Prenumeranter i Danmark: 270 danska kr (stud. 190 DKK)

Prenumeranter i Finland och övriga Europa: 36 Euro (stud. 25 EUR)

Våra portokostnader för fyra nummer (som är inkluderat i pren. priset) är f.n.:

Inom Sverige 26 kronor, utanför Sverige minst 96 kronor.

Prenumerationer och gåvor betalas enligt något av följande alternativ:

Inom Sverige:

- Bankgiro 251-4701
- Swish 123 626 9633
- Handelsbanken, clearing: 6806, kontonummer: 305 320 718

Utanför Sverige används eurobetalning:

- IBAN: SE34 6000 0000 0003 0532 0718, BIC/SWIFT: HANDSESS

Redaktionens adress:

Seth Erlandsson, Vitmåragatan 9 B, SE-722 26 Västerås

E-post: seth.erlandsson@biblicum.se

Tidskriftens expedition:

Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby

E-post: biblicum@biblicum.se

BIBLICUM

tidsskrift för biblisk tro och forskning

3/2019

REDAKTIONELLT

Detta nummer vill tydliggöra betydelsen av de fem Moseböckerna, Guds undervisning via Mose. Vi glömmar kanske bort vilken rikedom vi har i Guds undervisning (hebr. *Toráh*) via Mose. Hans böcker är så grundläggande att utan dem hänger resten av Bibeln i luften. ”Hade ni trots Mose skulle ni tro på mig, för det var om mig han skrev. Men om ni inte tror hans skrifter, hur ska ni då kunna tro mina ord?”, säger Jesus (Joh 5:46f).

Mose undervisar både om lagen som kräver fullkomlig helighet och om evangeliet som erbjuder gratis befrielse från lagens fördömsedom. Han är ”Guds Lamm som borttar världens synd”, förebildad av påsk-lammet (se 2 Mos 12:5–6, 13). Utan lagen ser vi inte vår hjälplöshet och vårt stora behov av en frälsare från synd och död. *Toráh* uppenbarar denne Frälsare, Guds evige Son som är HERRENS specielle Utsände, oftast översatt ”HERRENS Ängel”. Liksom han räddade israeliterna från trälldomen i Egypten har han räddat oss från syndens och dödens fångenskap. Han är ett med HERREN själv. ”Jag är JAG ÄR”, sa han till Mose.

Det passar bra att fortsätta den klargörande serien om skillnaden mellan lag och evangelium när Moseböckerna står i centrum. Förstår man inte denna skillnad förblir Bibeln en sluten bok. Förutom tidsskriftens övriga innehåll försöker *Biblicum* besvara frågor som bibelläsare kan ha. I detta nummer besvaras frågan ”Skapar Gud både gott och ont?”. Frågan ”Varför avvisas det glada budskapet?” får som svar en hel artikel.

Red.

Varför avvisas det glada budskapet?

av Stefan Hedkvist

I Matteus 9:9–13 kan vi läsa om hur Matteus av Jesus blev kallad till lärjunge. Han avvisade inte Jesu kallelse utan tog emot den. Varför gör inte alla det? Varför föraktas Jesus av de flesta? Låt oss ta del av Matteus egen berättelse om hur han kallades och vad som hände:

Jesus gick vidare därifrån (från Kapernaum) och såg en man som hette Matteus sitta vid tullhuset. Han sa till honom: "Följ mig!" Då reste sig Matteus och följde honom. När Jesus sedan var gäst i hans hem, kom många tullindrivare och syndare och låg till bords tillsammans med Jesus och hans lärjungar. Fariseerna fick se det och frågade hans lärjungar: "Varför äter er mästare med tullindrivare och syndare?" Jesus hörde det och sa: "Det är inte de friska som behöver läkare, utan de sjuka. Gå och lär er vad detta betyder: 'Jag vill se barmhärtighet och inte offer' (Hos 6:6). Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare."

Matteus blev kallad till lärjunge strax efter det att Jesus förkunnat det glada budskapet, syndernas förlåtelse. Efter kallelsen gästade Jesus tullindrivarens hem där också många tullindrivare var inbjudna. Tydligt ville Matteus att också hans kollegor skulle träffa Jesus och få höra evangeliet. Med anledning av det kom Jesus i konflikt med fariseerna och vi hör vilket skäl han ger för sitt handlande.

Texten lär oss tydligt vad Jesus kommit för att göra, vad som är hans uppdrag, detsamma som betonas i Lukasevangeliets nyckelvers: "Människosonen har kommit för att söka upp och frälsa det som var förlorat" (Luk 19:10). Den som förstår att han är förlorad, den som behöver nåd, förlåtelse och frälsning tillhör Jesu målgrupp. Han har kommit för att söka upp och frälsa sådana. Det borde ju vara alla människor, men det stora problemet är att de flesta inte vill erkänna att de är syndare i behov av en frälsare. Därför vill de inte komma till Jesus. Istället håller de sig på avstånd och anklagar Jesus så som fariseerna gjorde. I våra dagar motsvaras det av alla som föraktar evangeliet och tror att de klarar sig minst lika bra utan Frälsaren. Även om de får höra om Jesus så tycker de att det inte angår dem.

Jesus hade varit verksam i Galileen en tid. I trakten av Kapernaum hade han predikat evangeliet om syndernas förlåtelse och botat alla slags sjukdomar och krämpor bland folket. Matteus var tullman i Kapernaum. Romarna lejde dugliga män till denna uppgift. En tullindrivare skulle vara välutbildad och känna folket väl och vara uppdaterad om vad som hände i samhället. Sådan var också Matteus. Han kände säkert väl till vad Jesus gjorde och lärde och vad folket ansåg om honom. Men det var inte bara som yrkesman Matteus hade följt Jesu verksamhet. Det Matteus fått reda på om Jesus, hans verksamhet och undervisning, hade gjort ett djupt intryck på honom. Genom det han hört hade den helige Ande verkat tron i hans hjärta så att han direkt var redo att lämna allt och följa Jesus när han blev kallad.

Av vad Matteus berättar om sin kallelse och det som följer i fortsättningen förstår vi att mycket hänt honom innan han blev kallad. Matteus hade blivit utesluten ur synagogan av fariseerna och betraktades som en syndare som man inte skulle umgås med. Av Jesu undervisning och verksamhet hade han förstått att Jesus kommit för att ge syndernas förlåtelse till dem som behövde det mest av allt. Jesus hade strax före hans kallelse gjort en lam man frisk. Hans vänner hade firat ner honom genom en öppning i taket. Jesus hade botat honom *med ett ord*, men först hade han gett honom det som han behövde allra mest – syndernas förlåtelse. Jesus hade gjort anspråk på att ha makt att förlåta synder. Han hade bevisat att han inte hädade utan verkligen gjorde det som bara Gud kan göra. Syndaförlåtelsen kunde de inte se, men alla såg att hans ord hade gudomlig kraft, för den lame reste sig och gick på sina ben när Jesus sa: ”Res dig, ta din bädd och gå hem!”

Också Matteus ”reste sig”. Så snart han hörde Jesu ord ”Följ mig!” ”reste sig Matteus och följde honom”. Han lämnade sitt arbete, sin försörjning och hela sin tillvaro för den uppgift Jesus gett honom. Det är ett exempel på trons kraft. Matteus hade genom Jesu evangelium tagit emot syndernas förlåtelse och det hade väckt tron i hans hjärta och en tacksamhet som gjorde honom motiverad att tjäna Jesus. Så snart han nåddes av Jesu kallelse och fick veta vad Jesus ville med hans liv så var han redo till det. Genom tron förstod Matteus att den som hade makt att förlåta synder och bevisat detta med ett gudomligt under också hade makt att uppehålla honom när han lämnade allt och följde honom.

Vi vet inte så mycket om vad Matteus sedan gjorde som Jesu lärjunge. Vi vet att han skrev Matteusevangeliet och genom denna tjänst i Kristi

rike har många människor genom tiderna förts till tro. Enligt texten ovan får vi veta vad han gjorde först av allt. Han bjöd hem Jesus tillsammans med sina vänner. Han samlade sina kollegor och andra som, liksom han själv, var uteslutna ur synagogan för att de skulle få lära känna Jesus. Det heter: *När Jesus sedan var gäst i hans hem, kom många tullindrivare och syndare och låg till bords tillsammans med Jesus och hans lärjungar.*

Fariseerna kunde bara se en anledning till att Jesus gästade Matteus hus och åt och drack tillsammans med tullindrivare och syndare. Varför umgicks han med dem som de uteslutit ur synagogan? Fariseerna kunde bara se ett svar på frågan. Det måste bero på att Jesus inte var rättfärdig utan själv en syndare lika dem som han omgav sig med. De menade att Jesus åt och drack med syndare därför att han själv var en syndare. Detta ligger underförstått i frågan de ställer till lärjungarna: *Varför äter er mästare med publikaner och syndare?*

Jesus hörde det och sa: "Det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka. Gå och lär er vad detta ord betyder: 'Jag vill se barmhärtighet, inte offer.' Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga, utan syndare." Med detta svar försvarar Jesus sitt handlande och ger skäl för det, samtidigt som han ger första hjälpen till fariseerna. Man kan i detta svar se att Jesus har omsorg också om dem som anklagade honom.

Anledningen till att Jesus åt och drack med tullindrivare och syndare var inte att han själv var en syndare, inte heller att han på något sätt ville försvara deras synder. Nej, anledningen var att de erkände att de var syndare och var redo att ta emot hjälp och frälsning undan synden. Det är ju bara de som förstått att de är syndare i Guds ögon som är intresserade av att höra evangeliet som förkunnar vad Gud gjort för att frälsa oss från synden. De som inte inser sin skuld inför Gud känner ju inte heller något behov av Guds förlåtelse, så för dem är evangeliet helt ointressant. Rent objektivt var naturligtvis också fariseerna i behov av Jesus och hans förlåtelse, eftersom alla har syndat och inte har något att berömma sig av inför Gud. Men subjektivt var de inte i behov av Jesus och hans förlåtelse. De insåg inte att de var syndare och därför kände de inte behov av försäkran om syndernas förlåtelse. Tullindrivare och syndare däremot tog emot Jesu evangelium.

När Jesus säger "det är inte de friska som behöver läkare utan de sjuka" innebär inte det att han erkände fariseernas rättfärdighet, alltså insåg dem vara friska som inte behövde honom som sin stora läkare. Nej, alla människor har syndat och har inget att berömma sig av inför Gud. Men fariseerna insåg det inte och höll sig därför på avstånd från Jesus. Men de som

var uteslutna ur synagogan förstod själva vad alla andra också förstod, att de inte hade något att berömma sig av varken inför Gud eller människor. De kom till Jesus därför att de behövde honom och den förlåtelse han gav.

För att fariseerna skulle få samma insikt som syndarna gav Jesus dem ett ord genom profeten Hosea att reflektera över: *Gå och lär er vad detta ord betyder: "Jag vill se barmhärtighet, inte offer."* Det är inte lydnad för yttre stadgar om bönetimmar, högtider, sabbater, mat, offergåvor och almosor som behagar Gud. Nej, Gud väntar av oss barmhärtighet av hjärtat och kärlek till Gud och människor. Utan denna hjärtats rättfärdighet är all yttre lydnad och alla offer bara hyckleri. Fariseerna visade med sina anklagelser att de saknade barmhärtighet i hjärtat. De upprätthöll en yttre rättfärdighet som tog sig uttryck i att de höll sig på avstånd från syndare och anklagade dem. Men de gjorde inget för dem. Jesus ville att de skulle rannsaka sig inför Guds krav på barmhärtighet. En allvarligt menad självprövning borde bara ge ett resultat: att de kom till korta och behövde en Frälsare och Guds förlåtelse. Resultatet av självprövningen borde bli lika för alla människor i alla tider.

I sitt svar till fariseerna visar Jesus vilket uppdrag han fått av Gud och varför han blivit sänd av Fadern som *hans särskilde Utsände*, "HERRENS Ängel". Han har kommit för att söka upp och frälsa syndare. Han kom för att vinna nåd och syndernas förlåtelse inför Gud åt oss. Han söker upp syndare och skänker sina andliga skatter helt gratis åt alla som behöver dem.

Det stora problemet är, som sagt, att människor inte vill erkänna att de är syndare och därför vill de inte heller komma till Jesus för att ta emot förlåtelse. Att komma och påstå att de är syndare som behöver förlåtelse uppfattar de som en kränkning, en förolämpning. Detta fast Gud redan på syndafallets dag lovat våra första föräldrar och alla deras avkomlingar en Frälsare, detta fast han genom Israels hela historia förkunnat och upprepat löftet om en Frälsare för alla folk! När tiden var inne uppfyllde Gud sitt löfte och sände den utlovade Frälsaren. Fast syndaförlåtelsen är lika viss som att den lame reste sig och fast förlåtelsen skänks gratis till alla som vill ta emot den, så går ändå en hel mängd människor förlorade – bara därför att de inte vill erkänna sitt behov av hjälp och vägrar ta emot hjälpen från våra själars store läkare, Jesus Kristus.

Betydelsen av de fem Moseböckerna

Basen eller själva grundvalen i Guds särskilda uppenbarelse, Bibeln, är de fem Moseböckerna. De benämns både *HERRENS Toráh* och *Moses Toráh*. Ordet *Toráh* betyder ordagrant ”undervisning”. Med *Toráh* menas alltså *HERRENS undervisning förmedlad genom Mose*. Undervisningen i *Toráh* är så omfattande att den är uppdelad på fem volymer, fem bokrullar, och kallas därför via grekiskan för *Pentateuken*, ”Femrullen”.

Ofta översätts *Toráh* med ”lagen” med tanke på de många bud och stadgar som Moseböckerna innehåller. Vid Sinai berg, en och en halv månad efter uttåget från trädömen i Egypten (2 Mos 19:1ff; 4 Mos 2), organiserades Jakobs tolv stammar runt Guds uppenbarelsetält, tabernaklet, som en gudsstat, en teokratisk nation som *skulle ha Gud som sin kung och vara en helig nation, skild från alla andra nationer*.

I det tvåsidiga teokratiska förbund som slöts vid Sinai berg ca 1446 f Kr behövde Israel mer än den naturliga lagen, morallagen. Som Guds utvalda tjänare behövde folket förutom morallagen en rad *ceremonial-lagar* för att rätt dyrka sin himmelske Kung i det utlovade landet och leva med den Helige och ende sanne Guden i sin mitt. Som gudsstat behövde de också en *civil lagstiftning* som reglerade hur nationen skulle styras. Gud lovade att vara deras kung och ge dem rika välsignelser *om de lyssnade på honom och handlade efter alla hans bud* (se 3 Mos 26; 5 Mos 28). Och allt folket lovade å sin sida ”med en mun”: ”Allt som HERREN har sagt vill vi göra” (2 Mos 24:3): *Mose tog då förbunds-boken och läste upp den för folket, och de sa: Allt som HERREN har sagt vill vi göra och lyda* (v 7).

”Ogräs och vete”

När Guds folk sammanfaller med en yttre nation i en avgudadyrkande och mot Gud upprorisk värld och troget ska tjäna den ende sanne Guden, måste all orenhet och upproriskhet mot Gud utrensas ur denna na-

tion. ”Ogräs och vete” kan i en teokratisk nation inte växa tillsammans fram till ”skördetiden” vid ”tidens slut”, dvs domedagen (Matt 13:30, 39), som fallet är i det nya förbundet. Enligt det teokratiska förbund som slöts vid Sinai skulle uppenbar upproriskhet mot Gud bortskaffas så snart den blev uppenbar. Sålunda utrensades genom dödsstraff bl a missbruk av sexualitetens gåva (se 3 Mos 20:10ff), likaså brott mot sabbatens vila (se 4 Mos 15:32–36) och hädelse mot den Helige och hans heliga ord (se 3 Mos 24:13–16).

När Gamla testamentets löften om Messias (på grekiska *Christós*) och frälsningen genom honom får sin uppfyllelse, då instiftar Gud ”ett nytt förbund med Israels hus och med Juda hus”. Det hade Gud redan utlovat via profeten Jeremia på 600-talet f Kr (Jer 31:31ff). När Gud genom Jeremia ”talar om ett nytt förbund, har han därmed förklarat det förra föråldrat. Och det som blir gammalt och föråldrat är på väg att försvinna” (Heb 8:11).

Den gammaltestamentliga offerprästtjänsten förebådade och pekade fram emot Kristi försoningsoffer engång för alla, hans ställföreträdande gottgörelse (*satisfactio vicaria*) för varje förbrytelse mot Gud. ”Han måste inte bära fram offer varje dag som de andra översteprästerna, först för sina egna synder och sedan för folkets. Det gjorde han *en gång för alla* när han offrade sig själv” (Heb 7:27). ”Kristus har ett högre prästämbe, liksom han också är *medlare för ett bättre förbund som är grundat på bättre löften*” (Heb 8:6). Paulus skriver: ”Gud var i Kristus och försonade världen med sig själv” (2 Kor 5:19). ”Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus” (Rom 3:23–24).

Guds rike är ett *andligt* rike. Det sammanfaller inte med ett världsligt rike, någon viss yttre nation. ”Mitt rike är inte av den här världen”, betonar Jesus (Joh 18:36). De troende, Guds sanna folk, är *i världen men inte av världen*. ”Hela världen är i den ondes våld” (1 Joh 5:19). ”Jag ber inte att du ska ta dem ut ur världen, utan att du ska bevara dem från det onda”, ber Jesus i sin översteprästerliga förbön (Joh 17:15), och fortsätter: ”De är inte av världen, liksom inte heller jag är av världen” (v 16).

Först på den yttersta dagen ska världen dömas. Då ska alla folk samlas inför Människosonen och han ska slutgiltigt skilja fåren från getterna (Matt 25:31ff). ”Var därför beredda också ni, för i en stund när ni inte väntar det kommer Människosonen” (Matt 24:44). ”Jag säger er sanningen: Den som hör mitt ord och tror på honom som har sänt mig,

han har evigt liv. Han drabbas inte av domen utan har gått över från döden till livet” (Joh 5:24).

Angående ”liknelsen om ogräset i åkern” betonar Jesus att ”*åkern är världen*” (Matt 13:38). Därför säger han: ”Låt båda (ogräs och vete) växa tillsammans fram till skörden” (v 30). Den kristna församlingen däremot är ”inte av världen”. Därför hör inte ”ogräs” som sexuell omoral, girighet och avgudadyrkan hemma inom församlingen. Jesu lärjungar ska vara ett salt och ett ljus i den mot Gud upproriska världen (Matt 5:13–16), ”stå enade i samma sinne och samma mening” (1 Kor 1:10) och med en mun förkunna Guds väldiga gärningar (Rom 15:6; 1 Pet 2:9).

Först vad Gud har gjort för oss

Innan Gud undervisar oss om vad vi människor ska göra, undervisar han i Toráh om *vem han är och vad han har gjort för oss*. Om vi inte lär känna den ende sanne Guden och hans väldiga gärningar, kan ingen lust skapas att vilja vända sig bort från falska gudar och tjäna den ende som har makt att rädda oss syndare och ge verklig hjälp i all nöd. Paulus sa till avgudadyrkarna i Lystra: ”Vi kommer till er med evangeliet att ni ska omvända er från dessa tomma avgudar till *den levande Guden, han som gjort himmel, jord och hav och allt som finns i dem*” (Apg 14:15). Bibelns första kapitel om Guds skapelse vittnar om vilken mäktig Gud vi har och hur underbart han har brukat sin ofattbara vishet och godhet oss till godo.

Men fast Adam och Eva fick en lustgård utan motstycke avföll de från sin gode Skapare genom djävulens list och förlorade sin ursprungliga likhet med Gud, dvs sann rättfärdighet och helighet – och rätt kunskap om HERREN, den ende sanne Guden. Denna förlust ärvs av alla deras efterkommande. ”Genom en enda människa kom synden in i världen och genom synden döden” (Rom 5:12). Men HERREN, vars väsen är kärlek (1 Joh 4:8, 16), tog sig an de vilsegångna genom att utlova en frälsning som ingen syndare kan åstadkomma, en Frälsare som skulle krossa ondskans ”huvud” (1 Mos 3:15). ”Detta är kärleken: inte att vi har älskat Gud, utan att han har älskat oss och sänt sin Son till försoning för våra synder” (1 Joh 4:10).

Guds frälsningslöfte, först givet till Adam och Eva, upprepas om och om igen i Toráh, bl a för mördaren Kain (1 Mos 4:15) och för Noa mitt i en värld där ondskan är stor (1 Mos 6:5). Ja, jorden hade blivit så fördärvad och full av våld (1 Mos 6:11ff) att HERREN måste ”göra slut på

allt levande” genom en världsvid syndaflod: ”alla det stora djupets källor bröt fram och himlens dammluckor öppnades” (1 Mos 7:11). Men i sin stora godhet räddade HERREN Noa med hans familj och ett par av alla levande djur. Han upprättade ett ensidigt nådesförbund med Noa och hans söner (1 Mos 9:8) och lovade: ”Aldrig mer ska en flod komma och fördärva jorden” (v 11). När Abraham senare kallades sa HERREN till honom: ”*I dig ska jordens alla släkten bli välsignade*” (1 Mos 12:3). Det löftet upprepas bl a i 22:18 med orden: ”*I din avkomma ska jordens alla folk bli välsignade.*”

När förbundet ingås med Abraham enligt 1 Mos 15 framgår det tydligt att det är fråga om *ett ensidigt nådesförbund*. Den utlovade välsignelsen (frälsningen) erbjuds som *en fri gåva utan villkor*. Under bilden av ”en rykande ugn med en brinnande fackla” gick HERREN ensam fram mellan köttstyckena när förbundet ingicks (15:17). Därmed visar han att *han åtog sig att uppfylla både förbundets frälsningslöfte och motpartens lydnadslöfte*.

Jeremia 34:18–19 berättar hur ett förbund kunde ingås för att åskådliggöra båda parter förpliktelser. Då gick båda parter, också den mottagande parten, ”mellan styckena av kalven”. Båda parter måste uppfylla sina löften. HERREN säger genom Jeremia: Juda furstar, hovmän, präster och allt folk ”har överträtt mitt förbund och inte hållit orden i det förbund de slöt inför mig, *när de delade kalven i två stycken och gick mellan dem*”.

Toráh innehåller sålunda inte bara krav på laguppfyllelse utan också evangelium om Guds frälsande nåd. Det framgår också av ”De tio orden” (hebr. *devarím*) i 2 Mos 20:1ff och 5 Mos 5:6ff, ofta kallade ”Guds tio bud”. De inleds med *evangelium om Guds stora frälsningsgärning*. Första ordet lyder: *Jag är HERREN din Gud som har fört dig ut ur Egyptens land, ur trälldoms huset* (2 Mos 20:2; 5 Mos 5:6). Därefter följer hur vi *av tacksamhet över Guds oförtjänta nåd och frälsning* ska leva (andra t o m tionde ”ordet”): Vi ska inte överge vår Gud och Frälsare, inte vända oss till avgudar utan förbli under den ende sanne Gudens vård och leva enligt hans goda vilja i tacksamhet över hans frälsning.

Aposteln Johannes bekräftar att *Guds kärlek och goda gärningar kommer först*: ”Vi älskar därför att han *först* har älskat oss” (1 Joh 4:19). Men dessvärre går syndafördärvet så djupt bland oss människor att Guds godhet ofta får ett otacksamt gensvar. *Misstro har såtts i våra hjärtan*. Denna misstro kännetecknar mänsklighetens syndafördärv, en andlig blindhet

och ondska i världen som alla kan se: hela världshistorien och varje dags nyhetsförmedling vittnar om den. Utan Guds godhet och frälsningsgärning genom Kristus vore alla människor räddningslöst förlorade.

Svaghet också hos troshjältar

Toráh ger stort utrymme åt nådesförbundet med Abraham och Abrahams tro. Det grundar sig inte på att Abraham var en fullkomlig människa i sig själv. Också han visade svaghet och brist på tillit till Herren vid flera tillfällen. När han fruktade att bli dödad glömde han Herrens löftesord, det Gud lovat att göra genom honom och hans avkomma. Han försökte ett par gånger själv rädda sitt liv med hjälp av en halvsanning (se 1 Mos 12:13; 20:11).

När Herren lovade att välsigna Sara så att hon som inte kunde bli med barn skulle föda en son, ”då föll Abraham ner på sitt ansikte, *och han skrattade och sa*: Ska det födas barn åt en man som är hundra år? Och ska Sara föda barn, hon som är nittio år?” (1 Mos 17:16f). När löftet upprepas och uppfyllelsen preciseras till ”nästa år vid denna tid”, då skrattade också Sara, för hon hade inte längre ”det som kvinnor brukar ha”. Hon tänkte: ”Ska jag få känna åtra när jag är utsliten och min herre är gammal” (1 Mos 18:10–12). Herren sa till Abraham: ”Varför skrattade Sara och sa: Ska jag föda barn, jag som är så gammal? *Skulle något vara omöjligt inför HERREN*” (1 Mos 18:13f). Då ville inte Sara erkänna att hon hade skrattat, ”för hon blev rädd”. Men HERREN sa: ”Jo, du skrattade” (v 15).

Trots klenstro höll Herren sitt löfte och gjorde det omöjliga. ”HERREN gjorde med Sara som han hade sagt. Sara blev havande och födde en son åt Abraham på hans ålderdom, *just vid den tid som Gud hade sagt honom*” (1 Mos 21:1f). Abraham gav löftessonen namnet *Yitzhaq* (Isak) som betyder ”han skrattade”. Abraham erkände sin klenstro genom att låta sin son bära ett namn som för alltid skulle påminna honom (och oss) om hans och andra människors klenstro inför Guds löftesord.

Syftet med prövningar

Toráh ger många exempel på hur Gud använder prövningar för att lära människor att lita helt på Guds löftesord och stärka dem i deras tro, också när en uppfyllelse av Guds löfte verkar helt omöjlig. *Frälsningen är ju omöjlig för människan på grund av synden, men inte för Gud*. När Jesus sa: ”Det är lättare för en kamel att komma igenom ett nålsöga än för en

rik att komma in i Guds rike”, blev lärjungarna djupt bestörta och sa: ”Vem kan då bli frälst?” Jesus såg på dem och sa: ”För människor är det omöjligt” (Matt 19:24–26).

En av ledarna i urkyrkan, Jesu bror Jakob, skriver om betydelsen av prövningar: ”Räkna det som ren glädje, mina bröder, när ni råkar ut för olika slags prövningar. Ni vet ju att *när er tro prövas ger det uthållighet*” (Jak 1:2–3). Grekiskan använder *samma ord för prövning och frestelse*, nämligen *peirasmós*.

- När *peirasmós* kommer från den onde (= djävulen) eller det onda (= världen och den egna syndiga naturen), då är det fråga om *frestelse*. Den stärker inte vår tro utan är tvärtom ett allvarligt hot mot den. *Gud frestar ingen* utan ”var och en som frestas dras och lockas av sitt eget begär” (Jak 1:13–14). När djävulen frestade Jesus (Matt 4:1ff) var det inte för att stärka hans tro utan för att få honom på fall. När vi ber i bönen Fader Vår ”För oss inte in i frestelse”, ber vi att Gud ska bevara oss för *den ondes och det ondas frestelser*, att han ska frälsa oss från dem (”fräls oss från den onde/det onda”).
- *Guds prövningar däremot är nyttiga, en nådig hjälp till oss*. De har till syfte att vi ska lita på Guds löften hur mörkt det än ser ut, även när räddningen ser helt omöjlig ut. Gud vill lära oss att inte bygga vår räddning på våra egna eller andras gärningar utan bara på Herren och hans löftesord.

Låt oss nu se hur Toráh undervisar om detta via några exempel. Genom svår prövning på Moria berg (1 Mos 22) fick Abraham och Isak ett stärkande bevis på hur Gud *också när det ser omöjligt ut* håller sitt löfte genom att skydda och rädda från undergång. Dessutom fick de ”en skuggbild” av Kristus och hans frälsning (jfr Heb 10:1; Kol 2:17), att *räddningen ges genom ett ställföreträdande offer*. Precis som Abraham var beredd att offra sin ende son, ska jordens alla folk bli välsignade genom att Fadern offerar sin ende son (1 Mos 22:16–18, jfr Joh 3:16).

Genomgående i Toráh vittnar prövningar om hur Gud i sin godhet vill skapa tillit till Herren och att räddning och välsignelse är oförtjänta gåvor från honom, inte till någon del människans förtjänst. Patriarken Jakob prövades svårt flera gånger när han vistades hos Laban i Paddan-Aram. Han utsattes för Labans svek flera gånger (se 1 Mos 31:41–42) och själv hade han två gånger handlat svekfullt mot sin äldre bror. Han fick ändå erfara hur Gud nu rikligt välsignade honom och i enlighet

med löftet ”jag ska föra dig tillbaka till detta land” (1 Mos 28:15) lät honom komma tillbaka till sitt land, trots många hinder. När han närmade sig sitt land och gick över Jabboks vadställe, blev han mycket påtagligt påmind om *vem som gjort honom rik och låtit honom återvända*: ”En man brottades med honom *ända till gryningen*” (1 Mos 32:24). Denne man var Herrens särskilde utsände, den ”HERRENS Ängel” som är ett med Herren själv. Efter en lång brottningskamp insåg Jakob att han var *helt beroende av Herren och att all välsignelse kom från honom* (den insikten är en stor seger). Därför ville han inte släppa taget om Herren. Han blev välsignad och fick namnet *Israel* som betyder ”kämpade med Gud”. HERRENS Ängel sa till honom: ”Du har kämpat med Gud och med människor och segrat” (v 28).

Jakob kallade platsen för brottningen för *Peniel* som betyder ”Guds ansikte”. Ingen syndare kan se den Heliges ansikte (jfr Jes 6:5) och överleva, för Fadern bor i ett ljus dit ingen syndare kan komma och hans helighet är en förtärande eld (4 Mos 4:24; Heb 12:29). Därför uppenbarar sig Fadern genom sina utsända och *först och främst genom sin särskilde utsände, sin evige Son*, som är enda vägen till Fadern. Den evige Sonen uppenbarar sig redan före sitt människoblivande som HERRENS Utsände (= HERRENS Ängel). Han är Guds nådiga ansikte. *Bara genom Sonen och tack vare honom kan vi se Gud och överleva*: ”Jag har sett Gud ansikte mot ansikte, och *ändå har mitt liv skonats*”, sa Jakob (1 Mos 32:30). Läs också om hur Gideon fruktar för sitt liv när han har sett HERRENS Ängel ”ansikte mot ansikte” (Dom 6:11ff) och hur Simsons föräldrar reagerar när de inser att mannen som kom till dem var HERRENS Ängel (Dom 13:15ff): ”Nu måste vi dö, eftersom vi har sett Gud” (v 22).

Jakob fick en oförglömlig lektion när han fick lära sig vem som var grunden för hans välsignelse och hans återvändande. En parallell till detta är den lektion som Mose efterträdare Josua fick när han fört Israels barn över Jordan in i det utlovade landet. Den som egentligen lett Israel ut ur trälomslandet Egypten var inte Mose utan HERRENS Ängel som uppenbarade sig för Mose i den brinnande busken som *JAG ÄR*, dvs Gud själv (2 Mos 3:14). Mannen som uppenbarade sig för Josua ”med ett draget svärd i sin hand” enligt Josua 5:13ff var ”befälhavaren över HERRENS här”, dvs samme HERRENS Ängel. Han var egentligen den som förde Israels barn in i det utlovade landet och gjorde så att de kunde utföra straffdomen över amoreerna (deras synders mått var ännu inte fyllt på Abrahams tid, se 1 Mos 15:16) och inta hela Kanaans land.

HERRENS Ängel upprepar för Josua vad han sa till Mose: ”Ta av dig dina skor, för platsen där du står är helig” (Jos 5:15, jfr 2 Mos 3:5). Nu stod det helt klart för Josua vem som är ”befälhavaren över HERRENS här”.

Löftet om räddning ut ur Egypten

Guds skapelse av världen och allt som är i den (1 Mos 1:1–2:3) är ett ofattbart under och vittnar om makten i Guds ord. Det Gud säger det sker. ”Han sade och det blev till, han befalldes och det stod där”, konstaterar psalmisten med förundran (Ps 33:9). Därför borde ingen betvivla Guds förutsägelser och löftesord, att det han säger kommer att ske. Det han lovar att göra, det kommer han också att uppfylla.

HERREN förutsade för Abraham träldomen i Egypten: ”Du ska veta att dina efterkommande ska bo som främlingar i ett land som inte är deras där *man ska göra dem till slavar och förtrycka dem i fyrahundra år*” (1 Mos 15:13). Men ”*i det fjärde släktledet ska de återvända hit*” (v 16). Såväl förutsägelsen om slaveri i Egypten som löftet återvändande gick i uppfyllelse. Guds ord är precis så mäktigt och sant som skapelseberättelsen visar. Därför borde hela jorden frukta HERREN, alla som bor i världen stå i förundran inför honom (Ps 33:8). Lyssna till mitt ord, lita på vad jag säger, betonar HERREN. Hur otroligt och omöjligt det än verkar, så misstro mig inte!

Räddningen ut ur Egypten är ett starkt vittnesbörd om att HERREN uppfyller vad han sagt och lovat. Ändå möts hans ord om och om igen med misstro, inte bara av hednafolken utan också av israeliterna som gång på gång fick tydliga bevis för att HERREN håller vad han säger och lovar.

Löftet till Abraham skulle Herren uppfylla. Uppfyllelsen av Guds ord och löften är inte beroende av vad som är mänskligt möjligt. Det glöms ständigt! När Gud uppenbarade sig för Mose i den brinnande busken som HERRENS Ängel, kallade han honom till *en mänskligt sett omöjlig uppgift*: ”Jag ska sända dig till farao, och du ska föra mitt folk, Israels barn, ut ur Egypten” (2 Mos 3:10). ”Jag vet att Egyptens kung inte kommer att låta er gå om inte en stark hand tvingar honom.” Räddningen grundar sig inte på din förmåga: ”*Jag ska räcka ut min hand och slå Egypten med alla slags under som jag ska göra där. Sedan kommer han att släppa er*” (2 Mos 3:19–20). Ändå tvekar Mose, för han ser trots Herrens löftesord på *sin förmåga*, inte Herrens: ”Om de inte tror mig och inte lyssnar på mina ord?” (4:1). ”Jag är trög i talet och har en trög

tunga” (4:10). ”Sänd ditt budskap med vilken annan du vill” (4:13). Men efter många om och men åtog sig Mose uppdraget tillsammans med sin bror Aron.

De tio plågorna

Hur gick det då? Mose vända tillbaka till Egypten efter 40 år som flykting i Midjans land. Han presenterade för Israels barn Herrens löfte om att rädda dem från slavarbetet hos egyptierna och att Herren skulle föra dem ”till det land som han med upplyft hand lovade ge till Abraham, Isak och Jakob”. Men de lyssnade inte på Mose (2 Mos 6:6–9). Nu blev också Mose tvivlande. Han sa till Herren: ”Israels barn lyssnar ju inte på mig. Hur skulle då farao vilja lyssna på mig, jag som har oomskurna läppar” (6:12). Som om räddningen var beroende av Mose talekonst! Avgörande var ju Herrens löftesord och Herren upprepade det. Han befallde Mose och Aron ”att säga till Israels barn och till farao, kungen av Egypten, att *Israels barn skulle föras ut ur Egyptens land*” (6:13).

HERREN visar sin makt både genom att sända plågor över Egyptens land och ta bort dem. När farao redan efter den andra plågan (grodor över hela landet) lovade att ”släppa folket” om Mose och Aron bad Herren ta bort grodorna, gick de med på det ”så att du förstår att ingen är som HERREN vår Gud” (8:10). HERRENS stora makt blev uppenbar: han ”gjorde så som Mose hade begärt. Grodorna dog och försvann från husen, gårdarna och fälten. Man samlade ihop dem i hög på hög, och landet fylldes av stank. Men *när farao såg att han fått lindring, förhärdade han sitt hjärta och lyssnade inte på dem*, precis som HERREN hade sagt” (8:13–15).

Detta mönster upprepades efter varje plåga utom efter den sista. Gud höll alltid sitt löftesord. Farao däremot svek sitt löfte att släppa folket när Gud gick med på att ta bort plågan, detta fast farao varje gång inte kunde undgå att se vilken makt HERREN hade: både den övernaturliga förmågan att sända dessa plågor och att ta bort dem.

Inför den tionde plågan sa HERREN till Mose: ”*En plåga till ska jag sända över farao och Egypten, och sedan ska han släppa er. Han ska t o m driva ut er härifrån när han släpper er*” (11:1). ”Vid midnatt ska jag gå fram genom Egypten. Då ska allt förstfött i Egyptens land dö, från den förstfödde hos farao som sitter på tronen ända till den förstfödde hos slavinnan vid handkvarnen, och även allt förstfött bland boskapen” (11:4–5).

”Vid midnatt slog HERREN allt förstfött i Egyptens land, från den förstfödde hos farao som satt på tronen till den förstfödde hos fången i fångelse. Han slog allt förstfött bland boskapen” (2 Mos 12:29). ”Farao kallade på natten till sig Mose och Aron och sa: ’Bryt upp och dra ut från mitt folk, ni själva och Israels barn! *Gå i väg och håll gudstjänst som ni har sagt.*’ . . . Egyptierna skyndade på folket för att få dem ut ur landet fort, för de sa: ’Annars dör vi allihop” (12:31–33).

”När farao hade släppt folket förde Gud dem inte genom flisteernas land, fast det var den närmaste vägen. . . Han lät folket vika av och ta *ökenvägen mot Yam-suf*. Israels barn *drog ut ur Egypten* i ordnade grupper. . . HERREN *gick framför dem om dagen i en molnpelare för att visa dem vägen och om natten i en eldpelare för att ge dem ljus. På så sätt kunde de vandra både dag och natt.* Molnpelaren upphörde inte att gå framför folket på dagen och inte heller eldpelaren på natten” (13:17–22).

Prövningar efter befrielsen

Nu borde det väl vara slut på misstro mot Gud bland Israels barn när de *med egna ögon sett de stora undren* i samband med plågorna och kraften i Guds ord, *att det sker som HERREN sagt och lovat*. Men vi har sett att t o m Mose kunde förlora Guds löftesord ur sikte och i stället rikta blicken mot sin egen förmåga. Människor glömmar lätt att uppfyllelsen av vad Gud har lovat inte bygger på mänsklig förmåga utan helt och hållet på HERREN, att hans ord alltid är sant och kraftfullt, ”levande och verkamt” (Heb 4:12). Därför behövs prövningar för att vi människor ska kasta alla våra bekymmer på HERREN, helt förlita oss på att vad han har lovat, det har han makt att uppfylla.

Efter att dag och natt ha vandrat *på ökenvägen mot Yam-suf* och nästan kommit ”ut ur Egypten” (dess maktsfär sträckte sig till Aqabaviken), kom nästa prövning. I stället för att fortsätta ökenvägen ytterligare en bit och runda spetsen av Aqabaviken, får Mose denna märkliga uppmaning av HERREN: ”Säg till Israels barn att de vänder och slår läger framför Pi-Hahiro, mellan Migdol och havet” (2 Mos 14:2).

Varför denna märkliga prövning? Varför vända nu när vi nästan är ute ur Egypten för att ta en mindre väg som går rakt mot havet? undrade säkert både Mose och folket. Gud gav dem följande förklaring och löfte: ”Farao kommer att säga att Israels barn har gått vilse i landet, instängda i öknen. Och jag ska göra faraos hjärta hårt så att han förföljer dem. *Jag ska förhärliga mig på farao och hela hans här*, så att egyptierna förstår att

jag är HERREN” (2 Mos 14:3–4). Detta löftesord fick Israels barn att gå med på det märkliga, ändrade vägvalet: ”De gjorde så” (v 4).

Men när de slagit läger nära Pi-Hahirod och såg den egyptiska hären närma sig blev israeliterna ”mycket förskräckta”. Nu glömde de löftesordet och angrep Mose: ”Fanns det inga gravar i Egypten, eftersom *du har fört oss hit för att dö i öknen*? Vad har du gjort mot oss? Varför förde du oss ut ur Egypten? Var det inte det vi sa till dig i Egypten? Vi sa: Låt oss vara, så att vi får tjäna egyptierna. Det hade varit bättre för oss att tjäna egyptierna än att dö här i öknen” (14:11–12).

Fastän de tycktes instängda framför havet och egyptierna närmade sig tvivlade inte Mose på löftesordets sanning. Han hade sett kraften i Guds ord i samband med plågorna, att det som Gud sa alltid gick i fullbord. *Så nu svarade han folket trosvisst: ”Var inte rädda! Stanna upp och bevittna den frälsning som HERREN i dag ska ge er. Så som ni ser egyptierna i dag ska ni aldrig någonsin se dem igen. HERREN ska strida för er, och ni ska hålla er stilla”* (14:13–14). Men hur skulle uppfyllelsen genomföras? Det visste han ännu inte. Så han ropade till Gud och fick svaret: ”Varför ropar du till mig? *Säg till Israels barn att de ska dra vidare.*” Men hur då, det går väl inte? *”Lyft din stav och räck ut handen över havet och klyv det,* så att Israels barn kan gå rakt genom havet på torr mark. Se, jag ska förhärda egyptiernas hjärtan så att de följer efter dem, och jag ska förhärliga mig på farao, på hela hans här, på hans vagnar och på hans ryttare” (14:15–18).

”Mose räckte ut handen över havet, och HERREN drev då undan havet. . . Han gjorde havet till torrt land, och vattnet klövs itu. Israels barn gick rakt genom havet på torr mark, medan vattnet stod som en mur till höger och vänster om dem.” HERRENS Ängel, som om dagen gått framför israeliterna i molnpelaren och om natten i eldpelaren, hade flyttat sig och tagit plats bakom dem, så att den egyptiska hären inte kunde komma åt de marscherande israeliterna. ”Molnet var där med mörker, samtidigt som det lyste upp natten. Under hela natten kunde den ena hären inte komma nära den andra” (14:19–22).

Faraos hästar, vagnar och ryttare förföljde israeliterna *ut till mitten av havet* (v 23). Men när HERREN skapade förvirring i den egyptiska hären och lät hjulen på deras vagnar lossna, beslöt egyptierna att vända och fly tillbaka från havet. De förstod nu att HERREN stred för israeliterna och mot dem. Men de hann inte tillbaka till havets västra strand. HERREN befallde Mose: ”Räck ut handen över havet så att vattnet vänder tillbaka

över egyptierna, över deras vagnar och ryttare.” Så skedde. ”Mot morgonen återvände vattnet till sin vanliga plats.” Det ”täckte vagnarna och ryttarna och hela faraos här som hade kommit efter dem ut i havet. Inte en enda av dem kom undan” (14:24–28).

Prövningen när de var instängda framför havet började med grova angrepp på Mose. Men när israeliterna nu såg att löftesordet var sant, ”såg den stora makt som HERREN hade visat mot egyptierna, fruktade folket HERREN. Och de trodde på HERREN och på hans tjänare Mose” (14:31). Men hur stadig var deras tro?

På andra sidan havet: nya prövningar

Efter den underbara och mänskligt sett omöjliga räddningen fortsätter nu marschen på andra sidan Aqabaviken mot Guds berg Horeb där Mose fick kallelsen. Gud hade ju lovat Mose när han vallade sin svärfars får i Midjans land och kom till Guds berg Horeb: ”Jag ska vara med dig. Och här är ditt tecken på att det är jag som har sänt dig: *När du har fört folket ut ur Egypten, ska ni hålla gudstjänst på detta berg*” (2 Mos 3:12).

Under tre dagar vandrar de nu vidare mot ”detta berg”¹ utan att finna vatten”. Men så kommer de fram till en vattenkälla. Men ack: vattnet gick inte att dricka, för det var bittert. Därför kallade de platsen *Mara* (som betyder bittert). Då klagade folket på nytt mot Mose (2 Mos 15:22–24). Men Gud visade på nytt sin makt. Han grep in så att vattnet blev sött. När de sedan kom till Elim fanns där gott om vatten, tolv vattenkällor (15:27).

Israeliterna bröt upp från Elim och kom till öknens Sin ”mellan Elim och Sinai”. Det hade nu gått precis en månad efter deras uttåg ur Egypten (16:1). Av detta kan vi sluta oss till att övergången över Yam-suf (Röda havets Aqabavik) bör ha skett ca 20 dagar efter uttågets början.

Det är alltså ett missförstånd att havsövergången skedde ganska omedelbart efter uttågets start och att de blev förföljda av egyptierna omedelbart. Så här sammanfattar HERREN långt senare för Josua och folket

---

1 Berget kallas Horeb och Sinai. Med tanke på att Mose fick sin kallelse vid detta berg när han vallade sin svärfars får (2 Mos 3:1ff) måste ”Guds berg Horeb” ha legat i Midjans land eller nära Midjans land, dvs öster om Aqabaviken. Midjans land låg i nordvästra hörnet av det väldiga Arabien. Paulus förlägger också Sinai berg öster om Aqabaviken. Han skriver i Gal 4:25 ”Sinai berg i Arabien”. Att Mose med sin fårhjord skulle ha rundat Aqabavikens norra spets och sedan fortsatt ända ner till södra Sinai-halvön är föga troligt.

vad som hänt: ”Jag sände Mose och Aron och slog Egypten med plågor som jag sände bland dem, och därefter förde jag er ut. När jag förde era fäder ut ur Egypten och ni hade kommit till havet, förföljde egyptierna era fäder med vagnar och ryttare *ända till Yam-suf*. Då ropade de till HERREN, och han satte mörker mellan er och egyptierna och lät havet komma över dem så att det täckte dem. *Ni såg med egna ögon vad jag gjorde med egyptierna*” (Jos 24:5–7).

”Med egna ögon”

HERRENS underbara ingripanden i enlighet med vad han lovat är enligt Toráh inte fromma förhoppningar eller sagor utan verkliga händelser som skett inför ögonen på folket. Helt avgörande för en tillbedjande tacksamhet mot HERREN är att hans löftesord är tillförlitliga, att Gud verkligen gjort och gör vad han lovar. Ständigt betvivlas vad Gud gör, eftersom han gör det som mänskligt sett är omöjligt. Människor vill förpassa Guds övernaturliga gärningar till mytens och sagornas värld.

Mose betonar ofta att inte bara han var vittne till Guds mirakulösa ingripanden i vår värld. Han skriver: ”*Allt folket var vittne till dundret och eldslågorna, basunljudet och röken från berget*” (2 Mos 20:18).³ ”*Ta dig till vara och akta dig noga så att du inte glömmet vad dina ögon såg* eller låter det vika från ditt hjärta under alla dina livsdagar. Berätta för dina barn och barnbarn *vad som hände* den dag du stod inför HERREN din Gud vid Horeb” (5 Mos 4:9f). ”*Vem bland allt kött har hört den levande Gudens röst tala ur elden, som vi har gjort, och överlevt*” (5:26). När folket hade hört HERRENS röst från toppen av Sinai berg sa de till Mose: ”Tala du till oss, så ska vi höra. Men låt inte Gud tala till oss, för då kommer vi att dö” (2 Mos 20:19). HERREN hade nu uppenbarat sin helighet och att han och bara han är Gud, ”den levande Guden”. Han

---

2 Septuaginta översätter Yam-suf med Röda havet och syftar då på Röda havets Aqabavik, vilket framgår av 2 Mos 23:31; 4 Mos 14:25; 21:4; 5 Mos 1:40; 2:1; 1 Kung 9:26. *Yam* betyder ”hav” och *suf* betyder både ”säv” och ”slut, undergång”. Eftersom platser i GT ofta får namn som ska påminna om vad som hänt där, t ex Peniel (”Guds ansikte”) för platsen där Jakob brottades med Gud och Mara (”bittert”) för platsen där vattnet var bittert, är det sannolikt att Yam-suf ska översättas med ”Slutets hav” eller ”Undergångens hav”, eftersom de förföljande egyptierna fick sitt slut eller mötte sin undergång där.

3 En närmare redogörelse för Guds uppenbarelse på Sinai berg utelämnas här och kommer i artikeln ”Hur uppenbarar sig Gud?” i nästa nummer av tidskriften.

sa nu till Mose: ”Så ska du säga till Israels barn: *Ni har själva sett att jag har talat till er från himlen. Ni ska inte göra er gudar att ha vid sidan av mig*” (2 Mos 20:22f).

När Mose efter en 40-årig ökenvandring talade till folket strax före sin död, sa han bl a: ”Fråga tider som varit, tider som varit före dig, från den dag då Gud skapade människor på jorden, fråga från himlens ena ände till den andra: *Har det någonsin hänt något så stort som detta*, eller har man hört talas om något som liknar det? *Har något folk hört Guds röst tala ur elden, så som du har hört, och överlevt?* Eller har någon gud försökt att gå och ta ett folk åt sig ur ett annat folk, *genom prövningar, tecken och under*, genom krig, genom stark hand och uträckt arm och genom stora och fruktansvärda gärningar, allt detta som HERREN er Gud har gjort med er i Egypten *inför dina ögon? Du har själv fått se det, för att du skulle veta att HERREN är Gud: Det finns ingen annan än han.* Från himlen lät han dig höra sin röst för att undervisa dig och på jorden lät han dig se sin stora eld, och du har hört hans ord ur elden” (5 Mos 4:32–36).

Trots att israeliterna med egna ögon sett hur Gud alltid hållit sina löften och mirakulöst gripit in till deras räddning, är kontrasten stor mellan HERRENS gärningar och folkets gensvar. Asaf skriver i Psaltaren: ”Han klöv havet och förde dem igenom, han lät vattnet stå som en mur. Han ledde dem med molnskyn om dagen och med eldsken hela natten. Han klöv klippor i öknen och lät dem dricka som ur väldiga hav, han lät bäckar rinna fram ur klippan och vatten skölja ner som strömmar. Men de fortsatte att synda mot honom, de gjorde uppror mot den Högste i öknen. De frestade Gud i sina hjärtan genom att kräva mat efter sitt begär. De talade mot Gud, de sa: ’Kan Gud duka ett bord i öknen? Visst slog han klippan så att vattnet flödade och bäckar strömmade fram, men kan han också ge bröd eller skaffa kött åt sitt folk?’ När HERREN hörde det blev han vred, eld blossade upp mot Jakob, vrede vällde fram mot Israel, för *de trodde inte på Gud och litade inte på hans frälsning*” (Ps 78:13–22).

Skulle israeliternas upprepade misstro mot Guds löften till slut övervinnas av de många bevisen på sanningen i Guds ord? Dessvärre inte. När de efter den årslånga vistelsen vid Sinai marscherade mot det utlovade landet och närmade sig dess sydgräns vid Kadesh-Barnea sa Mose till dem: ”Ni har nu kommit till amoreernas bergsbygd som HERREN vår Gud vill ge oss. Se, HERREN din Gud har lagt landet framför dig.

Dra dit upp och inta det så som HERREN, dina fäders Gud, har befallt dig. Var inte rädd eller modlös” (5 Mos 1:20–21). Men efter spejarnas rapport ville de inte dra dit upp. Mose skriver: Ni ”trotsade HERRENS, er Guds, befallning. Ni klagade i era tält och sa: *HERREN hatar oss, därför har han fört oss ut ur Egyptens land och gett oss i amoreernas hand för att förgöra oss*” (5 Mos 1:26–27).

HERREN hade trots misstro om och om igen räddat sitt folk, ”för han är sen till vrede och rik på nåd, han förlåter missgärning och överträdelse” (4 Mos 14:18). Men upprepad misstro och grov förvanskning och avvisande av Guds nådesord kan leda till förhärdelse som medför Guds dom. Mose skriver: ”När nu HERREN hörde era ord, blev han vred och svor en ed: Ingen av dessa män i detta onda släkte ska få se det goda land som jag med ed har lovat att ge era fäder” (5 Mos 1:34–35), ingen utom Kaleb och Josua. ”Men era barn, som ni sa skulle bli fiendens byte, dem ska jag föra in där, och de ska lära känna det land som ni har förkastat. . . Era barn ska vara herdar i öknen i fyrtio år och få lida för er trolöshet tills era döda kroppar har förmultnat i öknen” (4 Mos 14:31–33).

Vad hände sedan? Mose berättar: ”Från den tid vi lämnade Kadesh-Barnea tills vi gick över bäcken Sered gick det 38 år. Under den tiden dog hela det släkte av stridsmän som fanns i lägret, så som HERREN med ed hade förklarat för dem” (5 Mos 2:14). *En ny generation hade nu vuxit upp* men dessvärre också den ofta mistrogen mot HERREN. Den tidigare generationen hade 40 år tidigare klagat och grälat på Mose vid Refidim nära Horeb när de saknade vatten: ”Ge oss vatten att dricka! . . . Varför har du fört oss ut ur Egypten, så att vi och våra barn och vår boskap måste dö av törst?” (2 Mos 17:2–3). Nu gör den nya generationen samma sak: ”Folket klagade på Mose och sa: ’Om vi ändå hade fått dö när våra bröder dog inför HERRENS ansikte! Varför har ni låtit HERRENS församling komma in i denna öken (öknen Zin nära Kadesh), så att vi och vår boskap måste dö här?’ (4 Mos 20:3–4).

HERRENS ord om framtiden strax före Mose död

HERREN sa till Mose: ”Se, när du har gått till vila hos dina fäder kommer detta folk att resa sig och *trolöst följa främmande gudar i det land dit de kommer*. De kommer att överge mig och bryta det förbund som jag har slutit med dem” (5 Mos 31:16). Mose fick också befallning av HERREN att skriva ner en avskedssång som han läste upp för ”Israels hela församling”. Den innehöll bl a följande ord: ”*Lyssna, ni himlar, jag vill*

tala! Hör, du jord, min muns ord! HERRENS namn ska jag förkunna. Ge ära åt vår store Gud! *Han är Klippan, fullkomliga är hans gärningar, för alla hans vägar är rätta. En trofast Gud utan svek, rättfärdig och rättvis är han. De har handlat illa mot honom, de är inte hans barn utan en skam, ett förvänt och avogt släkte. Är det så du lönar HERREN, du dåraktiga och ovisa folk? Är han inte din Far som skapade dig, han som danade och formade dig?*” (5 Mos 32:3–6).

700 år senare anknyter profeten Jesaja till Mose avskedssång: ”*Hör, ni himlar! Lyssna, du jord, för HERREN talar!* Barn har jag fött upp och fosttrat, men *de har gjort uppror mot mig.* En ox känner sin ägare, en åsna sin herres krubba, men Israel känner inget, mitt folk förstår ingenting. Ve dig, du syndiga släkte, du skuldyngda folk, ni förbrytares avkomma, ni fördärvade barn! *Ni har övergett HERREN, föraktat Israels Helige och vänt honom ryggen*” (Jes 1:2–4). Senare i samma kapitel erbjuder Jesaja den enda räddningen, evangeliet om syndernas förlåtelse: ”Kom, låt oss gå till rätta med varandra, säger HERREN. Om än era synder är blodröda ska de bli snövita, om än de är röda som scharlakan ska de bli vita som ull. Om ni är villiga och lyssnar ska ni få äta landets goda” (Jes 1:18–19).

Seth Erlandsson

Skillnaden mellan lag och evangelium IV

(forts från *Biblicum* 2/19, s 77ff)

Tes 1 – 4 har handlat om GRUNDLÄGGANDE TING OM LAG OCH EVANGELIUM. Nu följer tes 5 – 13 som vill besvara frågan: NÄR ANVÄNDS LAG OCH EVANGELIUM FELAKTIGT? Det sker:

Tes 5: När lagen görs evangelisk och evangeliet lagisk

Den första och faktiskt den mest uppenbara och grövsta sammanblandningen av lag och evangelium sker om man gör Kristus till en ny Mose, en lagstiftare, och evangelium till en ny gärningslära (som katoliker, socinianer och rationalister gör); men å andra sidan fördömer man (som dessa gör) dem som lär att evangeliet är ett budskap om fri nåd i Kristus.

Del 1: Är Kristus en ny lagstiftare?

Denna femte tes avser egentligen inte en sammanblandning av lag och evangelium utan det fullständiga upphävandet av evangeliet. I vidaste mening skulle man kunna påstå att katoliker, socinianer¹ och rationalister gör detta. Fastän de alla talar mycket om evangeliet, beskriver de sedan evangeliet som en undervisning om gärningar och gör därmed Kristus till en ny lagstiftare.

Rationalisterna lär om Gud Fadern att han är alla människors käre far.² Om de lever så fromt som möjligt som hans kära barn, kommer de för sin fromhets skull till en bättre värld. De tre artiklarna i den rationalistiska trosbekännelsen är väl kända: Gud, dygd och odödlighet. Detta kallar de för evangeliet. Men det är varken evangelium eller lag och därmed upphävs båda.

---

1 Uppkallade efter Fausto Sozzini (+ 1604), som förde fram rationalistiska läror och t ex förnekade treenigheten.

2 Jfr Friedrich Schillers kända uttalande: ”... där uppe bortom stjärnorna måste det bo en kärleksfull far.”

När det gäller katolikerna sägs det i det Tridentinska konciliets (1545-1563) dogmer: "Om någon säger att Jesus Kristus gavs åt människorna av Gud som Frälsare som de ska tro på, (men) icke också som lagstiftare som de ska lyda, låt honom vara förbannad."³ På detta sätt tillbakavisar påven den bibliska sanningen och förbannar alla som motsätter sig hans lära.

För övrigt ser man här också vilken slags farlig bedragare påven är. När han förkastar något som är rätt, så fördömer han alltid samtidigt också något som faktiskt är falskt. Således förvirrar han folk. Han förbannar här dem som säger att Kristus är given åt oss "icke också som en lagstiftare, som vi ska lyda". Som om en kristen någonsin tvivlat på att han skulle lyda Kristus! Nej, lydningen är inte poängen, utan om Kristus kommit som en lagstiftare eller ej. Vi vet mycket väl att Kristus kommit för att också predika lagen. Ingen har predikat lagen lika kraftfullt som han gjorde. Inte av en slump sas det om honom: "Han undervisade dem kraftfullt och inte som deras skrifflärda" (Matt 7:29).⁴ Det faktum att någon predikar lagen gör honom inte till lagstiftare. När Kristus predikade lagen utövade han ett "främmande" verk, dvs inte sitt egentliga uppdrag.⁵ Detta främmande verk måste dock komma först, så att hans egentliga verk kan ske. Därför har även Herren Kristus som sann Guds Son valt att predika lagen. Och han gjorde det på ett sätt som hela den kristna kyrkan kan lära av honom fram till domedagen, så som lagen borde predikas, nämligen i sin obevekliga stränghet och helighet. Men i och med detta blir inte Kristus en lagstiftare!

Inte en enda ny lag har Kristus stiftat. När han säger: "Låt er döpas och tro, så ska ni bli frälsta", är det inte ett lagbud, även om orden är skrivna i imperativ. Om en tiggare ber mig om en gåva och jag ger honom fem dollar i handen med orden: "Här, ta emot dessa fem dollar!", så kommer tiggaren helt säkert inte svara: "Du har ingen rätt att ge mig en befällning!", dvs missuppfatta uppmaningen som ett lagbud. Tvärtom kommer han snabbt ta emot pengarna och tacka. Så är det också hos vår Herre Jesus Kristus. Om han klär evangeliet i ett impera-

---

3 Tridentinum, 6:e Sessionen, 21:a lärosatsen; citatet (översatt fr. tyska) taget från Neuner/Roos, *Der Glaube der Kirche*, Leipzig 1982, § 839 (Denzinger § 1571).

4 Walther citerar den ursprungliga tyska översättningen av Luther. I den reviderade Lutherbibeln från år 1984 står det "mit Vollmacht" (med auktoritet).

5 Vad som är Kristi egentliga uppdrag säger Lukas i 19:10: "Människosonen har kommit för att uppsöka och frälsa det som var förlorat."

tiv, så vill han säga: ”Jag skänker dig detta, ta det bara.” Så vill han ge oss syndare mod att gripa om denna stora gåva. För vi förväntar oss alldeles för lite av honom. Vi ska få ännu mer. Så förhåller det sig med Kristi så kallade ”lagar”.

Visserligen kan ”lag” användas någon gång om evangeliet även i Skriften, nämligen i uttrycket ”trons lag” (Rom 3:27). När det sker är det fråga om en *antanáclasis*, ett grekiska ord för ”en litterär vändning” då man ger ett ord en innebörd som det i egentlig mening inte har. Eftersom andra använder ordet lag när det handlar om evangeliet, så gör också Paulus det men lägger till vad han egentligen menar. Aposteln kallar här evangeliet för en ”lag”, fastän det inte är lag. Han förklarar vad han menar när han säger: Genom vilken lag? Gärningarnas? Nej, genom trons lag. *Evangeliet är inte en lag om gärningar utan om tron*. Tro och laggärningar utesluter ömsesidigt varandra (Rom 3:28).

Mina vänner, en predikan kan vara ortodox (renlärig) och ändå mycket dålig. Sådana ortodoxa men inte desto mindre dåliga predikningar är bl a sådana som saknar mål (*scopus*). Vissa predikanter säger: ”Man kan ju inte omvända någon genom mänsklig skicklighet. Därför kommer jag att helt enkelt predika Guds ord och därmed punkt. Guds ord har alltid en styrka som inte behöver kompletteras av någon människa.” Det låter mycket fint och fromt. Dock är det antingen baserat på en stor villfarelse eller så är det en latmasks ord som lever bekymmersfritt under veckan och driver alla slags *allótria*⁶. Först på fredag eller t o m så sent som på lördag kollar han texten som han ska predika över på söndag. Sedan väljer han ett ämne som han enklast kan säga något om. På söndagen framför han sedan allt det som han utan allvarlig bön eller större eftertanke snabbt skrivit ihop. Det hans predikan saknar i djup försöker han dölja med hjälp av ytliga fraser.

Det är förvisso sant att ingen människas skicklighet och inget mänskligt tillägg till Guds ord kan omvända hjärtan och leda till andligt liv, precis som ingen mänsklig skicklighet kan trola fram fulla ax från sädeskornen. Men en bonde som sår sitt utsäde på isig mark eller i vatten väntar förgäves på en god skörd. Så väntar även en predikant förgäves på god frukt av sin predikan om han predikar Ordet utan hänsyn till tid, omständigheter och vilka som lyssnar. Precis som en jägare knappast får något byte om han blint och planlöst skjuter in i skogen, så vinner en

---

6 *Allótria* = nonsens, värdelösa påhitt (från grekiska ”állos” = annat).

predikant knappast någon själ för Guds rike, om han planlöst skjuter Guds ords pilar in i folkmassan.

En predikant måste därför ha ett mål (*scopus*) när han ställer sig i predikstolen. Som i planerad krigföring handlar det om att attackera och förstöra de förskansningar som djävulen upprättat hos åhörarna. Antingen gäller det att rädda återlösta själar för Kristus, eller – om de redan har räddats – hålla dem kvar hos Kristus. De bör grundas djupare i tron och befästas i den. Allt detta ligger i aposteln's ord: ”Gör allt du kan för att bestå provet inför Gud, som en arbetare som inte behöver skämmas utan rätt delar sanningens ord” (2 Tim 2:15).

En rätt predikant är bara den som delar lag och evangelium på rätt sätt, både *in objecto* och *in materia*, som vi redan har hört (tes 3). Det vill säga, både vad gäller innehållet i dessa två läror (att han inte blandar ihop dem), liksom i förhållande till de personer som han predikar till, så att han ger var och en vad de behöver.

Det första sättet på vilket lag och evangelium ofta blandas samman har vi redan nämnt, nämligen när den romersk-katolska kyrkan gör Kristus till en ny lagstiftare. Eftersom Herren Kristus kraftfullt förklarat vad lagen verkligen kräver och rensat den från fariseernas och de skriftlärda's tillägg, kallar man honom själv för en lagstiftare.

Romersk-katolska lärare hävdar att Jesus skulle ha lagt till något till Mose lag när han egentligen visar lagens andemening. Med detta visar de bara att de är nya fariseer. Mose kräver: Du ska älska Herren, din Gud, över allting och din nästa som dig själv. Här inkluderas allt. Men de romersk-katolska hävdar: Kärlek till fiender har inte Mose lärt ut. Endast Kristus har befallt denna kärlek som en ”ny lag”. Vilken blindhet! Visserligen befallde Gud israeliterna genom Mose att agera obarmhärtigt mot kananeerna. Men Israel var inte ålagt att hata dem. Som Guds verktyg skulle de verkställa hans dom över dessa folk när de ”fyllt sina synders mått” (1 Mos 15:16, jfr 1 Kung 21:26, tillägg av red). Vi läser ju faktiskt vid flera tillfällen även hos Mose att man t o m ska hjälpa upp sin fiendes åsna när den kollapsat under sin börda (2 Mos 23:4f). Med sådana exempel visar Mose tydligt att han också innefattar kärlek till fiender i formuleringen ”du ska älska din nästa som dig själv”. De romersk-katolska hävdar också att kravet att inte bli vred är ett tillägg av Jesus till femte budet. Israeliterna måste ju visa vrede mot kananeerna. Vilken galenskap! Då skulle man behöva säga om en bödel att han inte hade någon kärlek, då han verkställer ett straff som domstolen ålagt en

brottsling. Luther säger om bödeln att han gjorde en "nådens gärning". I alla fall utför han ett uppdrag inom sitt yrke. Detta har ingenting att göra med vreden som är förbjuden i femte budet.

På samma sätt hävdar socinianerna att Kristus skulle ha lagt till ytterligare bud till Mose lag, nämligen självförnekelse, att bära sitt kors, att efterfölja Kristus och älska ovänner. Men de visar bara därmed sin blindhet. Naturligtvis kunde inte i Gamla testamentet gudsfruktan påbjudas som Kristi efterföljelse. För Kristus hade ju ännu inte kommit i köttet. Likväl ingår allt detta redan i kravet att älska Gud över allting, av allt hjärta, av hela sin själ, av allt sitt förstånd och med all kraft. Kärlekens objekt kan förändras och budet få ny kolorit⁷, men fortfarande är det samma bud.

Om rationalisterna har vi redan hört att de av Kristi lära gör en komplett lag. De hävdar ju att Kristus kom till världen för att förkunna för den att Gud är deras käre far och de hans kära barn. Människor bör bara jobba på att bli bättre, fatta goda föresatser, så ska Gud förbarma sig över dem. Detta kallar de för evangelium.

Hur lätt också människor som förkastar en grov sammanblandning av lag och evangelium ändå själva kan begå detta fel, ska jag visa med den lutherske pastorn Louis Harms som exempel. I en predikan talar han över Johannes 8:51: "Jag säger er sanningen: Den som bevarar mitt ord ska aldrig någonsin se döden." Harms förklarar att med "Kristi ord" menas de tio budorden och säger: "Den som nu av kärlek till Kristus gör allt detta (och här betonar han särskilt helighållandet av söndagen), han ska aldrig någonsin se döden." Man kan knappt tro att en människa som kan predika evangeliet så underbart på många andra ställen, är kapabel till en sådan tolkning. Om Frälsaren här verkligen hade velat säga att den som håller de tio budorden av kärlek till Kristus aldrig kommer att smaka döden, då skulle det innebära följande: Kristi lära är lagen. För Frälsaren säger inte "Den som håller lagen" utan "Den som bevarar mitt ord". Men vad är Kristi ord? Det är det dyrbara och saliga evangeliet. Det är ett stort elände vad en sådan mening i en så väl ansedd predikosamling kan ställa till med. Därför låt varna er! När ni utlägger den heliga Skrift, se då alltid noga efter om ett ställe är lag eller evangelium. Är det evangelium och ni utlägger det som lag, då kan ni åstadkomma hemskt stor skada för själarna.

---

7 Kolorit = färgton.

Eftersom romersk-katolska troende håller Kristi undervisning för en lag (och t o m en ännu strängare än Mose lag), så hamnar de vid tolkningen av vissa ord av vår Herre ofta i stora svårigheter. Till exempel följande ord av Kristus: "Mitt ok är milt, och min börda är lätt" (Matt 11:30). Det här uppfattar de som Kristi förmenta laglära, den förmenta nytestamentliga lagen, som skulle gå mycket djupare och vara mycket svårare att uppfylla än den gammaltestamentliga. Om detta skriver Luther: "Dessa far helt vilse som här tolkar Kristi ok som den evangeliska lagen, dvs buden, såvida de getts av Kristus. Och sofisterna⁸ har här fått det mycket knepigt att visa hur Kristi ok kan vara lättare än Mose ok, då Mose bara förbjöd gärningen medan Kristus också varje onyttigt ord och hela hjärtat" (Walch² 7,143). Detta hävdar medeltida skolastiker: Mose har bara förbjudit de yttre gärningarna, medan Kristus gick ännu längre. Han förbjöd också hjärtats onda begär och t o m varje fåfängt ord. Ändå skulle Kristi ok vara lättare? Luther kommenterar: "Vilken blindhet, en följd av att man inte vet vad evangelium är." Kan man inte skilja mellan lag och evangelium, faller man lätt i ovan nämnda dårskaper. Därför ska var och en varnas.

Del 2: Var är då den fria nådens evangelium?

I andra delen av tes 5 sägs särskilt med tanke på den romersk-katolska läran: "Å andra sidan fördömer man (som romerska katoliker gör) dem som lär att evangeliet är ett budskap om fri nåd i Kristus." Detta hände vid det Tridentinska kyrkomötet⁹, där Guds ord upprepade gånger förbannades och fördömdes. För där beslöts: "Den som hävdar att den syndiga människan rättfärdiggörs av tron allena och med det menar att det inte skulle krävas något annat för att få den rättfärdiggörande nåden, och att det icke skulle vara på något sätt nödvändigt att genom egna viljekrafter förbereda sig och göra sig beredd, en sådan ska vara utesluten."¹⁰ Om vi alltså i enlighet med evangeliet lär att den rättfärdighet med vilken vi en gång ska träda fram inför Gud består i det som Kristus förtjänat åt oss, då drabbas vi av denna fördömmelse. Men därmed förbannar de inget mindre än evangeliet självt!

---

8 Med "sofister" menar Luther skolastiker (vetenskapliga teologer) i medeltiden.

9 Särskilt i den sjätte sessionen (1547).

10 Neuner/Roos § 828 (jf. Denzinger § 1559); översatt till svenska.

Vidare sägs i Tridentinska mötets text: ”Den som hävdar att människorna skulle rättfärdiggöras enbart genom ett tillräknande av Kristi rättfärdighet eller genom syndernas blotta förlåtelse, helt bortsett från den nåd och kärlek som ingjuts i människornas hjärtan (*gratia infusa*) genom den helige Ande och som finns i dem, eller t o m hävdar att den nåd genom vilken vi blir rättfärdiggjorda endast är Guds ynnest, låt honom vara utesluten.”¹¹ Det innebär: Om vi tolkar Skriftens ord ”Av nåden är ni frälsta...” (Ef 2:8) som avseende den nåd som finns i Guds hjärta (*Dei gratuitus favor*), då säger påvedömet till oss: ”Ni är förbannade!” Att så pass fräckt förneka, det kan endast Antikrist med sin hädiska mun (Upp 13:5)! Visserligen lär romersk-katolska kyrkan att man blir frälst ”av nåd”. Men noga övervägt lägger de till att man inte får förstå ”nåd” som Guds ynnest. De menar med ”nåd” den nya natur som ska uppstå i en människa när hon underkastar sig Kristi och kyrkans lag. Detta kallar de sedan för nåd. Även de nya svärmiska grupperna förstår oftast med begreppet nåd ingenting annat än nådegåvorna i de troendes hjärtan, inte den attityd som finns i Guds hjärta.

Vidare står det i Tridentinska mötets text: ”Den som hävdar att frälssande (rättfärdiggörande) tro inte är något annat än tillit till den gudomliga barmhärtighet som förlåter synderna för Kristi skull, eller att denna tillit enbart skulle vara det som rättfärdiggör oss, låt honom vara en utesluten.”¹² Man ryser när man läser detta. Alla som förlitar sig på Guds barmhärtighet i Kristus blir förkastade, dvs alla som tror att de är rättfärdiga inför Gud och frälsta av nåd allena genom Guds barmhärtighet i Kristus Jesus.

Slutligen lär Tridentinum: ”Den som hävdar att den rättfärdiges goda gärningar är en gåva från Gud och inte också den rättfärdiges egna goda förtjänster, eller att den rättfärdige inte förtjänar evigt liv genom de goda gärningar som han gör i kraft av gudomlig nåd och Jesu Kristi förtjänst, ... låt honom vara förbannad.”¹³ Detta är den grövsta sammanblandning av lag och evangelium, ja, det är faktiskt inte längre någon sammanblandning utan ett avskaffande av evangeliet.

Mina kära vänner, låt inte den moderna teologins vindar intala er att påven inte skulle vara Antikrist. Att man inte längre vill tro detta har

---

11 Neuner/Roos § 829 (Denzinger § 1561); översatt till svenska.

12 Neuner/Roos § 830 (Denzinger § 1562); översatt till svenska.

13 Neuner / Roos § 850 (Denzinger § 1582); översatt till svenska.

bara en anledning: man tror inte längre själv på evangeliet. Förmodligen lär man också evangeliska sanningar, men man tar dem inte längre på allvar. Nästan alla moderna teologer tror att hedningar och judar blir frälsta lika väl som de kristna, om de bara lever rättfärdigt så som de själva menar att de gör. Detta visar att man tappat tron på gudfruktans stora hemlighet (1 Tim 3:16): Gud var tvungen att bli en människa för att frälsa den förlorade världen. Och denna förlorade värld behöver bara tro på denna nådeshemlighet, om den ska bli räddad.

Tes 6: När lag och evangelium blandas samman

Guds ord delas för det andra inte rätt när man inte predikar lagen i all sin stränghet och evangeliet i all sin ljuvlighet, utan blandar in i lagen något av evangeliet eller i evangeliet något av lagen.

Många gånger och på många sätt syndas det mot denna tes, t o m av goda predikanter. Det sker när man (a) inte predikar lagen i all sin stränghet och (b) inte predikar evangeliet i all sin ljuvlighet.

a) Att inte predika lagen i all sin stränghet

Detta kan åter igen observeras i romersk-katolska kyrkan. De lär ju att så kallade svaghetssynder av sig själva inte fördömer någon.¹⁴ I och med detta kullkastar de lagen. Enligt Skriftens undervisning fördömer inte svaghetssynder eftersom de inte förstör tron i hjärtat. Men inte bara därför. Genom tron blir de genast återigen övertäckta av Kristi förtjänst. Om svaghetssynder skulle förstöra tron i hjärtat, skulle även den minsta svaghetssynd leda till helvetet. Så snart en kristen tappar tron blir allt en dödssynd: allt han tänker, hans uppträdande, hans tal, hans gärningar, vad det än är. ”Allt som inte sker av tro är synd” (Rom 14:23). För lagen säger: ”Förbannad är den som inte upprätthåller alla ord i denna lag genom att följa dem” (5 Mos 27:26, se också Jak 2:10). Därför är det en ond förvrängning av lagen om man säger att någon synd inte leder till fördömmelse.

Man får heller inte tro att till en rätt förkunnelse av lagen är det tillräckligt att i predikstolen hårt bestraffa de grova lasterna. Detta behöver säkert också göras, så att grova syndare inser sin situation, nämligen att

---

14 Jfr det som följer (se tes 9).

de förtjänar Guds vrede och evig fördömelse. Men det är långt ifrån allt som bör predikas om lagen. Lagen måste förkunnas i hela sitt djup som en gång Mose gjorde det som Guds budbärare. Vi kan lära oss detta också av vår Herre Jesus Kristus. Han avslöjade lagens djupa andliga innebörd på nytt, då lagen inte längre predikades i all sin stränghet och fulla djup. Ja, Gud själv visade hur lagen skulle predikas när den uppenbarades på Sinai berg. Under åska och blixtar, eld och jordbävningar förkunnade Gud sin lag. Därmed ville han visa: Lagen är ingen vänlig utan en skrämmande lära som förkunnar för hela världen den eviga fördömsen, Guds förbannelse och vrede.

Om lagen predikas för mjukt, så kommer åhörare inte att vakna upp. De kan ju allt detta redan. De vet att de inte ska stjäla, ljuga och inte heller begå äktenskapsbrott. Men om lagen predikas i sin fulla skärpa, tränger den in i de djupaste och mest hemliga hörn av det mänskliga hjärtat, där den avslöjar fientligheten mot Gud. Guds allvarliga hot träffar lyssnaren mycket hårt, vare sig han eller hon är hånfull eller en sann kristen.

Därför, kära vänner, ska ni eftersträva följande regel: När ni predikar lagen, ska ni predika den i all sin stränghet och med fullt allvar. Detta sker inte om man till exempel gör följande inskränkningar:

- (1) Man får inte säga: Gud kräver visserligen allt detta, men om man verkligen anstränger sig och gör så gott man kan, så är Gud ändå nöjd. Eller så får man heller inte säga: Vi ska inte ha några onda begär, men om man kämpar emot dem och inte låter dem bli till gärningar, så behöver man inte vara rädd för lagen. Vad är detta annat än en ogudaktig sammanblandning av lag och evangelium? Lagen vet inte av sådana inskränkningar.
- (2) Lagen säger inte heller att vi måste ha ånger.¹⁵ Visserligen orsakar lagen ånger i oss människor genom att skrämja oss. Men denna ånger är inte vårt verk som sker av lydnad för lagen utan en verkan av lagen när den träffar mig.
- (3) Lagen säger inte heller till syndaren: ”Du måste bättra dig!” Den säger snarare: ”Du har inte hållit mig. Därför är du förlorad!” Bara evangeliet tänder hopp hos den fattiga syndaren. Han ska inte gå förlorad, om han än sitter fast i synden och lagen med alla

---

¹⁵ Mera utförligt om detta i teserna 10 och 11.

dess hot drabbar honom. Men lagen vet inget av detta. Den bara fördömer och förbannar, predikar bara död, vrede och helvete. Och så ska vi också göra när vi predikar lagen.

- (4) Vid barnundervisning, se till att ni inte mjukar upp lagen genom evangeliet. Detta sker om man kommer med evangelisk tröst direkt, fastän barnen ännu inte fått klart för sig lagens allvar. Då lugnar sig barnen alltför snabbt och förstår aldrig att de också verkligen är syndare. Vi måste predika lagen med all sin skärpa också för barnen. Om man hjälper dem att känna igen sig själva som syndare, så är det inte något grymt som man inte bör göra mot barn, utan det sker av kärlek. Om vi rätt förklarar buden för barnen, då bör de bli förskräckta och tänka: "Då kan ju ingen människa komma till himlen!" På detta får man inte svara: "Men, kära barn, Gud är glad om ni bara verkligen försöker vara fromma." Nej, utan då måste man berätta evangeliet för dem: "Om ni tror på Herren Jesus, då kan ni inte drabbas av lagens förbannelse!"

Detta är ingen sammanblandning av lag och evangelium, utan en kombination av dessa två. Dessa två läror ska kombineras men får absolut inte sammanblandas! Kom ihåg följande regel: Lagen måste predikas som om det inte fanns något evangelium. Och evangeliet måste predikas som om det inte fanns någon lag.

b) Att inte predika evangeliet med all sötma

Precis som lagen måste predikas i all sin stränghet, helt utan inblandning av något evangeliskt, på samma sätt måste evangeliet predikas med all sötma, helt utan inblandning av något som hör lagen till.

Som lagen uppenbarades av Gud vid Sinai, så uppenbarades evangeliet i Jerusalem på den första kristna pingstdagen. Detta hände på samma dag¹⁶ troligen för att då presentera den lära, som skulle ta bort lagen för de troende. Där hör vi också talas om eldslågor (precis som vid Sinai) som inte skadar något. På pingstdagen hör vi också om bruset av en mäktig storm, men vinden orsakar inte minsta skada. Lågorna var ovanpå apostlarnas huvuden men svedde inte deras hår. Och när de öppnade munnen, predikade de om Guds underbara gärningar.

---

16 Den kristna pingsten motsvarar den judiska veckofesten (7 veckor efter påsk) som påminde om dagen för laggivningen på Sinai.

Detta ska också vi tala om när vi förkunnar evangeliet: Guds underbara gärningar. Här får inte ett ord yttras om människans gärningar. Vad människan gör hör inte hemma i evangeliet. Evangeliet handlar endast om vad Gud har gjort för oss arma syndare. Medan Mose behövde dra en gräns runt Sinai berg (2 Mos 19:12), får vi inte spärra av Golgata. Den som vågade sätta sin fot på berget Sinai utan Guds tillåtelse skulle stenas. Men vem som helst får komma till Golgata berg. Således är det tydligt att evangeliet är en lära som inbjuder alla syndare: ”Kom, här flyter försoningens blod!” Som redan sagts: när vi predikar evangeliet måste det ske som om det inte fanns någon lag.

Citat från Luther

Luther skriver i förordet till sin kommentar av Galaterbrevet: ”Därför är detta de kristnas högsta konst och visdom, att de inte känner till lagen, vet inget om gärningar och hela den aktiva rättfärdigheten, särskilt då samvetet brottas med Guds dom. Liksom det utanför Guds folk är den högsta visdomen, att man känner till lagen, gärningar och aktiv rättfärdighet samt tänker på och eftersträvar allt detta. Det är dock en märklig och inför världen helt oerhörd sak, att kristna skulle lära sig att inte känna till lagen, och att leva inför Gud som om ingen lag fanns. För om du inte helt bortser från lagen och i ditt hjärta insisterar bestämt att ingen lag och ingen Guds vrede finns, utan enbart ren nåd och barmhärtighet för Kristi skull, så kan du inte bli salig. 'För genom lagen ges insikt om synd' (Rom 3:20)” (Walch² 9,20).

Luther ger här visserligen ännu inga anvisningar hur man ska predika. Men så mycket är klart: Varje kristen ska glömma lagen helt, när han i sin syndanöd flyr till evangelium. Därför kan en predikants uppgift bara vara att hjälpa den oroliga syndaren dithän:

- Det får inte längre höras eller synas något av lagen, utan bara nåd.
- Inga som helst villkor får finnas.
- Ingenting får avkrävas människan, utan människan måste bli inbjuden. Det måste sägas: ”Var glad, eftersom dina synder är förlåtna. Här finns rättfärdighet, här är livet, här är frihet, här är evig salighet. Här finns allt du kan önska dig. Ta det så är det ditt!”

Luther skriver vidare i den citerade passagen: ”Å andra sidan i världen behöver lagen drivas på ett sådant sätt som om alls inget löfte eller nåd skulle finnas, nämligen för de envisa, stolta och förhärdade människor-

nas skull, som du inte får sätta något annat för ögonen än lagen, så de blir skrämde och förödmjukade” (ibid.). För övrigt måste lagen också predikas för de kristna. Den är ”saltet” som ges till dem förutom den evangeliska spisen, så att deras gamla Adam inte får sin styrka tillbaka. För även om lagen inte gäller en kristen människa såvida hon är kristen, så behöver hon den ändå, eftersom hon fortfarande också består av kött och blod. Jo, kristna hör gärna lagens hot! De gläds när en predikant predikar lagen med all skärpa och allvar. De godtar det när deras gamla Adam drabbas av kraftiga slag. De skulle ju helst vilja bli av med honom helt och hållet. Men det går tyvärr inte. Därför är det nödvändigt att den gamla Adam gång på gång får höra lagen och genom den slås ner till marken.

Om någon predikar evangeliet på rätt sätt, det blir särskilt tydligt när han presenterar läran om avlösningen (absolutionen). För avlösningen är ingenting annat än kärnan i evangeliet. Den är ljuset som visar vad evangeliet egentligen handlar om. Den som vill förkunna evangeliet med sin fulla sötma behöver få sina åhörare medvetna om att hans förkunna inte är tomma ord. Nej, *när nåden förkunnas så delas den också ut. När syndernas förlåtelse predikas, så ges den också.* Detta ser man bäst i avlösningen. För avlösningen är inget annat än att predika evangeliet för en enskild person och applicera det på denna.

forts.

Är den homosexuella läggningen synd?

av Lars Borgström

Få ämnen har på senare tid blivit så debatterade inom kyrkorna som homosexualitet. Inte så få kyrkosamfund, i vårt land med Svenska kyrkan i spetsen, har ändrat sin traditionella uppfattning och bejakar numera homosexualitet fullt ut. Andra är lite mer tveksamma och står och väger i frågan, samtidigt som förespråkarna flyttar fram sina positioner. Vad finns att säga om detta ur ett bibliskt perspektiv?

Är homosexualitet synd?

Bibeln är entydig då det gäller homosexualitet. Varje gång företeelsen nämns förkastas den utan reservationer, i såväl Gamla (1 Mos. 19, 3 Mos. 18:22, 20:13, Dom. 19:22–24) som Nya testamentet (Rom. 1:26–28, 1 Kor 6:9–10, Jud. v 7). Det går alltså inte att föra förbudet mot homosexualitet till Gamla testamentets ceremonial- eller samhällslagar, som blivit överspelade i Nya testamentet. Texten från Rom. 1:26–28 är särskilt central. Av den framgår att när människorna hade övergivit tron på den sanne Guden och det naturliga och sunda gudsförhållandet, så utlämnade Gud dem till att också följa onaturliga och osunda begär i den mest intima av alla relationer människor emellan. Bejakandet av homosexualitet i vår tid är en Guds straffdom.

Försök har gjorts att hävda att den typ av homosexualitet som omnämns i Bibeln skulle vara av ett helt annat slag än den ansvarsfulla, ömsesidiga och livslånga homosexualitet som man ibland kan möta bland homosexuella idag. Man har hävdat att Bibeln endast fördömer tempelprostitution, pederasti (gosseskändning) eller ett allmänt promiskuöst homosexuellt leverne. Men dessa spekulationer har effektivt motbevisats. Den s.k. etiskt kvalificerade homosexualiteten var allmänt känd i antikens värld och omskrivs av kända författare som Plutarchos, Aristoteles och Lukianos. Utan tvekan kände Paulus, som var studerad, en skriftlär, väl bevandrad i samtidens intellektuella värld, till denna

typ av livsstil – och likväl fördömer han utan undantag homosexualitet som sådan.

Är homosexualitet en ”kristen” eller allmänmänsklig synd?

Som en liten utvikning ska vi här beröra frågan om homosexualitet i samhälle och lagstiftning. Ibland får man nämligen höra från kyrkligt håll, även bland sådana som är emot samkönade kyrkliga vigslar, att det ändå är bra att man i *samhället* har ändrat familjelagstiftningen och äktenskapsbalken, så att människor av samma kön, som vill leva i par, på det sättet får samma bekräftelse och trygghetsstöd som heterosexuella par. Man menar att det måste vara upp till var och en att bestämma sin livsinriktning, att kristna ideal inte skall påtvingas icke-kristna.

Men den heterosexuella livsstilen är inte något som först genom den särskilda uppenbarelsen blir exklusiv norm för samlevnad. Det som är Guds goda skapelse- och äktenskapsordningar är detta inte bara för kristna, i kyrkan, utan för alla människor, i hela samhället. Den naturliga lagen, som är inskriven också i hedningarnas hjärtan (Rom. 2:15), inskränks inte till den kristna församlingen. När Luther i *Stora katekesen* talar om äktenskapets stånd, talar han om vad som ”uppenbart är”, att Gud ”skapat man och kvinna på olika vis, icke till okyskhet, utan för att de skulle hålla samman, vara fruktsamma, föda barn, försörja och uppfostra dem till Guds ära” (SKB, s 420). Den frontförkortning som vissa kyrkliga ledare förespråkar, där man endast vill bevara ett reservat, nämligen den kristna församlingen, för den bibliska äktenskapssynen, är därför felaktig. Det som är en destruktiv livsstil i konflikt med skapelseordningen ska inte befrämjas, varken av kyrkan eller samhället.

Är homosexualitet medfödd?

Till frågan om homosexualitet är synd eller inte brukar frågan om homosexualitetens uppkomst diskuteras. Är läggningen medfödd eller förvärvat? Vissa kristna motståndare till homosexualitet argumenterar mycket starkt för att den inte är medfödd. Det är som att för dem homosexualitetens karaktär av synd skulle gå förlorad, om det visar sig att den inte är något man förvärvat. De som tänker så tycks helt ha bortsett från arvsynen. En synd blir inte mindre syndig därför att den är medfödd! Alla människor är födda med minst ett dussintal onda drifter, begär och egenskaper (egoism, girighet, vrede o.s.v.). Att dessa är medfödda innebär ingen ursäkt att leva ut dem.

Personligen tror jag att människor föds med olika psykologiska och hormonella förutsättningar att utveckla homosexualitet i en senare fas av livet. Om så blir fallet avgörs av erfarenheter inte minst i barndomen (där sexuella övergrepp tycks vara en faktor i sammanhanget). Två individer, som i tidiga år är med om samma slags upplevelser, kan beroende av sin medfödda disposition utvecklas åt olika håll sexuellt. Till detta kommer naturligtvis också den fria viljan, eftersom ingen människa är ett viljelöst offer för omständigheterna. Genom att ge efter för frestelser kan en viss böjelse förstärkas, så att vad som från början endast fanns som ett anlag sedan blir cementerat. På motsatt sätt kan en böjelse försvagas och kanske t.o.m. utplånas om den målmedvetet motstås. Dessutom finns där även förförelsemomentet som en faktor, d.v.s i vilken utsträckning personen blir lockad in i en homosexuell livsstil, som framställs som glamorös, ljus och oproblematiske i den samtida kulturen.

Forskningen kring homosexualitetens uppkomst är tvetydig. Inga säkra slutsatser kan dras vare sig åt ena eller andra hållet. Men ur kristen synpunkt spelar detta inte någon roll för den etiska bedömningen. Synd är synd, vare sig den är medfödd eller förvärvad.

Är den homosexuella läggningen synd?

Nu till den i artikelrubriken ställda frågan. Är den homosexuella *läggningen* synd? Från några av de mest framträdande kristna motståndarna i debatten kring homosexualitet får man vid upprepade tillfällen höra att Bibeln endast fördömer de homosexuella *handlingarna*, inte läggningen som sådan. Är detta verkligen Bibelns ståndpunkt?

Fariseerna hade ett ytligt syndbegrepp som mest rörde sig kring de yttre handlingarna. Jesus går emot detta i Bergspredikan, där Han tar avstånd från vad som sagts till fäderna (fariseernas lära) och istället utlägger lagen andligt, på djupet. Med denna utläggning av lagen avslöjas vi alla som syndare. Den heterosexuelle är värd Gehenna p.g.a. sina inre (och yttre) synder (Matt. 5:22, 29), liksom den homosexuelle är detta p.g.a. sina inre (och yttre) synder. Vare sig vi lever ut våra syndfulla begär eller inte, är vi alla syndare. Bland människor har det naturligtvis stor betydelse om vi lever ut begären eller inte. Men inför Gud gäller detta: "Alla har syndat och saknar härligheten från Gud" (Rom. 3:23). Detta kunde inte Paulus säga som farisé eftersom han då räknade sig själv och sina likar som rättfärdiga (Fil. 3:6), och syndarna (som levde uppenbart orättfärdigt genom yttre syndfulla gärningar) som orättfärdi-

ga. Att känna en homosexuell dragning är ur kristen synpunkt förkastligt inför Gud, likaväl som att utöva sin homosexuella läggning. Sedan är det förstås så, att den otroende som lever ut sina syndfulla begär drar på sig ännu större skuld inför Gud. Och den troende skadar genom den utlevda synden sin relation till Gud. Han riskerar att bedröva den helige Ande och på så sätt förlora sin tro.

Det går en skiljelinje mellan romersk-katolsk och evangelisk-luthersk synduppfattning genom att den romersk-katolska kyrkan inte kallar de onda begären (*concupiscentia*) hos den döpte för synd. Tridentinum säger uttryckligen att den kvarstående onda lusten (efter att arvsynden avlägsnats i dopet), *concupiscentia vel fomes*, inte är synd (Trident., Sess V, De pecc. orig., 5.). Så trodde Paulus också under sin tid som farisé. Men sedan, när han förstod att lagen går på djupet och träffar hjärtats uppsåt och tankar, förstod han att också den onda begärelsen är synd. Han skriver: "Men det var först genom lagen som jag lärde känna synden. Jag hade inte vetat vad begäret var om inte lagen hade sagt: Du ska inte ha begär" (Rom. 7:7). De onda begären är alltså verkligen att betrakta som synd. *Konkordieformeln* förkastar uppfattningen, att "de onda lustarna icke skulle vara synd [---] eller att den förutnämnda bristen (arvsynden, min anm.) eller skadan icke skulle vara verklig synd, för vars skull den människa, som icke är i Kristus, ovillkorligen är ett vredens barn" (SKB, s 502).

En viktig distinktion att göra är mellan den mänskliga naturen och syndafördärvet. Människan *är* inte sin synd, inte heller har hon sin djupaste identitet i sin (homo)sexualitet. Även om arvsynden med dess köttliga begär häftar vid människan är den inte en egen substans, med egen existens. Den är istället en accidens (en avskiljbar egenskap) och därför är den mänskliga naturen som sådan god också efter syndafallet – såsom en Guds skapelse. Låt vara att arvsynden gjort den mänskliga naturen helt fördärvad och därför leder till fördömelse för dem som inte föds på nytt genom dopet och lever trons liv i syndernas förlåtelse.

Är den homosexuelle ett Guds barn?

Slutligen måste frågan ställas om den homosexuelle kan vara ett Guds barn. Den frågan besvaras precis på samma sätt som för alla andra människor: Genom tron på Jesus Kristus är också den homosexuelle ett Guds barn (Joh. 1:12). Han har ett särskilt kors att bära eftersom han inte under några omständigheter får leva ut sina sexuella begär. Han

bör be om att få hjälp av Gud, som svarar på sådana böner på olika sätt. Somliga omorienteras i sin sexuella läggning, andra får hjälp att leva i ett heterosexuellt äktenskap utan att bli kvitt sina homosexuella begär. En tredje grupp får hjälp till ett liv i avhållsamhet.

Även om ett liv i avhållsamhet är ett tungt kors att bära är det inte av principiellt annat slag än kampen mot alla andra slags syndfulla begär, som kristna tvingas kämpa med. Den gamla människan, köttet, lever nämligen i alla kristna. Guds Andes inneboende gör emellertid att en starkare kraft håller dessa onda begär undertryckta. Den kristne *regeras* inte av den gamla människan utan av Guds Ande, men känner ofta och återkommande av köttets begär. *Konkordieformeln* uttrycker det så här:

”Likväl kvarbliver även hos de pånyttfödda en motsträvighet, varom Skriften säger, att köttet har begärelse mot anden, att de köttliga begärelserna föra krig mot själen och att den lag, som är i mina lemmar, ligger i strid med den lag, som är i min håg” (SKB, s 576).

Den homosexuelle har att bekänna sin synd, också den som bara fått sitt uttryck i otuktiga tankar, och ska sedan ta till sig evangeliet om syndernas förlåtelse. Han ska precis som alla andra grunda sitt barnskap hos Gud på Kristi fullbordade verk. Pastor Lindér uttrycker sig så här i romanen *Stengrunden* med tanke på syndafördärvet, som är lika hos alla människor: ”Visst är det fruktansvärt... och ändå kan jag bara jubla och ville ta hela världen i min famn. Detta är försoningens stora hemlighet, förstår du, att Gud har ritat ett kors över allt syndaeländet i världen, både utom och inom oss.”

Kritik av artikeln ”Med svansarna hopbundna”

I senaste nummer av **Biblicum** (nr 2/2019) gör Ola Österbacka några förbluffande uttalanden om baptister och reformerta som visar på ett uppenbart behov av att reda ut vissa grundläggande begrepp. En kritisk granskning av andra synsätt än det Lutherska är välkommen, men om texten missar så grovt att man med fog kan tala om vilseledande information, svartmålande eller t.o.m falskt vittnesbörd är det inte alls bra.

I artikeln ”Med svansarna hopbundna” skriver han bl.a följande:

”Kalvinisternas kanske mest typiska lära är den dubbla predestinationen, alltså att Gud inte bara har bestämt i sitt råd från begynnelsen vilka som ska bli saliga utan också vilka som blir evigt förtappade.”

Vad som är typiskt beror långt på vem vi frågar, men låt oss se på vad **The 1689 2nd London Baptist Confession of Faith** (i fortsättningen LBCF) de facto har att säga om utkorelsen i kap 3, punkt 3 och 5:

”Genom Guds beslut, för att manifestera Hans härlighet, är vissa människor och änglar förutbestämda till evigt liv, genom Jesus Kristus, till Hans underbara nåds ära och pris. Andra är lämnade att fortsätta i sin synd till sin rättvisa fördömelse, till Hans underbara nåds ära och pris.”

”De av människosläktet som förutbestämts till liv, utvalde Gud i Kristus före världens grundläggning enligt sitt eviga och oföränderliga syfte och sin viljas fördolda råd och välbehag till evig härlighet.”

Jämför med vad Luther skriver i sitt företal till Romarbrevet:

”I nionde, tionde och elfte kapitlen undervisar aposteln om Guds eviga rådslut. Av det beror det ytterst vem som skall tro eller inte tro, bli löst från synden eller inte bli det, för att vår salighetssak helt och hållet skulle tas ur våra händer och läggas allenast i Guds hand.”

Det är alltså både enligt den reformerta och Lutherska uppfattningen människans egen synd som gör att hon hamnar i fördömsen, samtidigt som det är Guds beslut vem som får frälsningens gåva och löses från syndens

dödsgrepp. Om den reformerta synen kan kallas dubbel predestination gäller därför detsamma egentligen också den Lutherska. Enligt min personliga förståelse kan predestination aldrig vara ”enkel”.

På sidan 68 skriver Ola Österbacka följande:

”Baptisterna låter inte Guds handlande vara ensamt (monergism) utan förutsätter att människan ska vara med (synergism). Människans bekännelsehandling och en medveten tro blir en gärning som fräntar Gud äran. Baptismen förkastar alltså Sola gratia, nåden allena, likaväl som Sola fide, tron allena. Därmed kommer den i konflikt med reformationens material-princip: rättfärdiggörelsen av tron. Baptismen blir en parallell till romarnas gärningslära.”

Precis som det finns liberala Lutheraner finns det också ett avfall från sund lära bland dem som kallar sej baptister, men Österbacka tycks inte känna till att det finns reformerta baptister vilka de facto utgör en betydande del av de s.k. kalvinisterna. Istället drar han alla över samma kam. Låt oss igen gå till bekännelsen i LBCF, kap 11 punkt 1:

”De vilka Gud verksamt kallar, rättfärdiggör han också fritt; inte genom att ingjuta rättfärdighet i dem, utan genom att efterskänka deras synder och genom att räkna och godtaga deras personer såsom rättfärdiga; inte för någonting verkat i dem eller gjort av dem, utan allena för Kristi skull; ej heller genom att tillräkna själva tron (trosakten) eller någon annan evangelisk lydnad till dem såsom deras rättfärdighet, utan genom att tillräkna dem Kristi lydnad och gottgörelse. De mottager och vilar på honom och hans rättfärdighet genom tro. Denna tro har de inte av sig själva; den är Guds gåva.”

Här kan vi konstatera att det Ola Österbacka påstår är i fullständig konflikt med vad den reformerta baptistbekännelsen säger. Det är samtidigt en ytterst orättvis generalisering att påstå att baptister i allmänhet inte tror på tron och nåden allena.

Han fortsätter på sidan 74 med bl.a. följande påståenden:

”Både lutherska liberaler och huvudgruppen av reformerta har antagit Roms läror i huvudsak:”

”Människan är andligt skadad men har en fri vilja att avgöra sig för att ta emot evangeliet.”

”Att bli en kristen är en process som inleds med avgörelsen.”

”Rättfärdiggörelse och frälsning är en möjlighet som erbjuds oss och blir en verklighet när vi tar emot den.”

”Tron görs till en medveten handling som människan åstadkommer i samarbete med Gud.”

Vi kunde åter en gång gå till bekännelsen och påvisa att ovanstående verkligen inte gäller de reformerta (dvs. kalvinisterna), men låt oss istället se på de fem kända artiklar som oftast anges som det typiska, alltså vad man vanligtvis associerar till när man talar om det som (av Lutheranerna) började kallas kalvinism:

- I. Total depravity - Människans totala fördärv, innebär att människan efter syndafallet är fullständigt fördärvad utan förmåga att vända sig till Gud.
- II. Unconditional election - O villkorlig utkorelse, innebär att Gud utvalt vissa till att bli frälsta utan hänseende till någon beskaffenhet hos dem.
- III. Limited atonement - Begränsad försoning, innebär att Jesu försoningsdöd är begränsad till de utvalda. Kristus har enligt denna artikel inte dött för alla människor utan enbart för vissa.
- IV. Irresistible grace - Oemotståndlig nåd, innebär att den utkorade människans vilja förändras till att glatt och villigt tro på Jesus till frälsning.
- V. Perseverance of the saints - De heligas bevarande, innebär att den som en gång kommit till tro kommer att bevaras i tron och kan inte avfalla.

Tvärtemot vad Ola Österbacka skriver, säger kalvinisten (den reformerta) uttryckligen att frälsningen är enbart Guds verk, så långt att den inte ens kan motstås eller avsägas! Den reformerta läran gör inte Guds frälsningsverk på något sätt alls beroende av människans medverkan, val eller prestation.

Ola Österbacka förstärker ännu sin ståndpunkt genom att på sidan 76 skriva:

”Också de flesta reformerta samfund har tappat bort läran om rättfärdiggörelsen genom tron.”

Detta är en mycket allvarlig anklagelse, som understöds av Ola Österbackas försök att dra paralleller mellan reformerta protestanter och anhängare av den katolska religionen.

Men reformationens Sola scriptura, Sola fide, Sola gratia, Solus Christus och Soli Deo gloria är alla verkliga kärnpunkter för den reformerta troende, något som gör Ola Österbackas anklagelser ännu mera förbluffande!

Det existerar också verkliga skillnader mellan reformert (kalvinistisk) och Luthersk frälsningslära. Som jag uppfattat det är det i korthet närmast bl.a följande; Lutheranen tror att Kristi offer har rättfärdiggjort hela mänskligheten (inte enbart de utvalda) och att avfall från en verklig frälsande tro är fullt möjlig. Dessa skillnader nämns däremot inte i Österbackas text.

Martin Kantola
Karperö, Finland.

Ola Österbackas svar

Vi ska naturligtvis vara noggranna med hur vi definierar begrepp och benämningar på samfund och kristna rörelser. Här vill jag medge att min framställning av ”reformerta” samfund varit oprecis och hade krävt en noggrannare definition. Den förståelse av begreppet som jag utgick från var den som är allmänt förekommande i nordiska sammanhang. Kantolas definition och avgränsning är ytterst ovanlig hos oss. På samma sätt förknippar få läsare begreppet ”baptister” med den reformerta baptismen så som den framställs i det nämnda lärodokumentet.

Som exempel på att den allmänna uppfattningen om reformerta kristna är den som jag använder kan jag hänvisa till Wikipedia (uppslagsordet Reformert kristendom), som nämner att *Svenska Missionskyrkan*, numera en del av Ekumeniakyrkan, är medlem i Reformerta kyrkornas världsallians. Också *Svenska baptistsamfundet* nämns bland dem som har ett reformert inflytande. Läromässigt kan dessa samfund i praktiken anses stå närmare arminianismen än den strikta reformerta teologi som Kantola presenterar.

Jag har inte redogjort för de strikt reformerta samfundens lära, utan nämnt ”huvudgruppen av de reformerta”. Här avsåg jag just sådana samfund som ovan beskrivs ha ett reformert inflytande.

När det gäller kalvinismen och den dubbla predestinationsläran kan jag också hänvisa till Wikipedia (uppslagsordet Predestinationsläran) där det om Calvin sägs följande i jämförelse med Luther: ”Calvin gick ett steg längre, då han menade att Gud från början har utsett vissa människor till frälsning och andra till fördömelse (dubbel predestination).” I fråga om ”verkliga skillnader” borde naturligtvis också nattvardsläran ha omnämnts ifall mitt syfte hade varit att göra en heltäckande jämförelse av lutheranernas och de reformertas läror. Det var dock inte föredragets syfte.

Frågor och svar

Skapar Gud både gott och ont?

Jag blir förvirrad när jag läser Jes 45:7. Skapar Gud som är den fullkomliga godheten också det onda? Det står ju: *Jag formar ljuset och skapar mörkret, jag ger lycka och skapar olycka. Jag, HERREN, gör allt detta.*

Svar: När vi möter bibelverser som är svåra att förstå är det viktigt att ge akt på sammanhanget. Jes 45:7 har föregåtts av hur Gud använt den assyriske tyrannen Sanherib som sitt vredesverktyg mot sitt upproriska folk (se Jes 10:5–6 och kap 36–39) med stor förödelse som följd. Gud har all makt i himmel och på jord. Olika tyranner och Satan själv skulle inte kunna göra någonting om inte Gud tillät det. Jfr Jesu ord om Pilatus förmåga när han sa: ”Vet du inte att jag har makt att frige dig och makt att korsfästa dig?” Jesus som teg när översteprästerna och deras tjänare skrek: ”Korsfäst! Korsfäst!” svarar Pilatus: ”*Du skulle inte ha någon makt alls över mig om du inte hade fått den från ovan*” (Joh 19:10f).

I Jes 44:24–45:25 betonas att Gud inte bara har makt att straffa genom den assyriska hemsökelsen utan *också har makt att frälsa*. Han kan t o m använda hedningen Koresh som sitt frälsningsredskap (Jes 44:28–45:7): ”Utom mig finns ingen Gud. Jag spänner bältet om ditt liv (Koresh), fastän du inte känner mig, *för att man ska förstå både i öster och väster att det inte finns någon utom mig*. Jag är HERREN, och det finns ingen annan” (v 5–6). I öster trodde man på Zarathustras dualistiska system: en god gud och en ond gud som kämpade om makten. Sanningen är: *Det finns bara en Gud. Han är god* (”Tacka HERREN, för han är god, evig är hans nåd”, Ps 118:1). ”*Gud är kärlek*” (1 Joh 4:8, 16). *Han vill ingen syndares död*: ”Skulle jag finna någon glädje i den ogudaktiges död? säger Herren GUD. Nej, jag vill att han vänder om från sin väg och får leva” (Hes 18:23). ”Gud vår Frälsare” ”vill att alla människor ska bli frälsta och komma till insikt om sanningen” (1 Tim 2:4).

Men Gud är också helig. Ingen syndare kan komma till Fadern om

han förkastar frälsningen (syndaförlåtelsen, Kristi ställföreträdande försoningsgärning och rättfärdighet): ”Ingen kommer till Fadern utom genom mig” (Joh 14:6), dvs utan att vara iklädd Jesu rättfärdighet (jfr Gal 3:27). Därför erbjuder han syndare sin Sons rättfärdighet som en fri gåva.

Gud använder t o m Satan och de ogudaktiga i sin tjänst. Jfr Josefs ord till sina bröder: ”Ni tänkte ont mot mig, men Gud har tänkt det till godo” (1 Mos 50:20). Fadern lät onda människor och djävulen arbeta tillsammans för att korsfästelsen av Jesus skulle komma till stånd, ett verk han själv hade planlagt och beslutat om från evighet. I 1 Krön 21:1 står det att det var Satan som eggade David till att räkna Israel. I 2 Sam 24:1 står det att det var HERREN. Båda uppgifterna är korrekta, för det var HERREN som lät Satan göra detta. I Jobs bok är det Satan (Åklagaren) som berövar Job allt han äger. Ändå säger Job helt riktigt: ”HERREN gav och HERREN tog. Lovat vare HERRENS namn!” (Job 1:21). För HERREN hade sagt till Åklagaren: ”Näväl, allt han äger är i din hand” (Job 1:12). När Satan slog Job med svåra bölder (Job 2:7) sa den plågade Job: ”Den Allsmäktiges pilar har träffat mig” (Job 6:4).

För de troende är plågor och lidande *inte straff* för deras synder (det har Jesus ställföreträdande lidit) *utan tuktan, prövningar från Gud* för att stärka tilliten till Guds löften. Det förstod inte Jobs vänner.

Sålunda: Jes 45:7 handlar om att *både dom och frälsning kommer från Gud*, både Assur-Babels hemsökelse och Koresh befrielsegärning. Domen beror helt och hållet på syndares *avvisande* av Guds godhet och nåd. Frälsningen beror helt på *Guds nåd* och är helt oförtjänt. Både domen genom Sanherib och frälsningen genom Koresh är vittnesbörd om att Gud ensam är Gud (45:5). ”Jag, HERREN, gör allt detta” (45:7).

SE

Utblick över samtiden

Ny biskop inom Missionsprovinsen

I Kyrka och Folk nr 21, 2019 intervjuas Missionsprovinsens nya biskop Bengt Ådahl. Han säger flera tankvärda saker. På frågan ”Vore det inte bättre att fortsätta verka i Svenska kyrkan” svarar han bl a:

Det jag är rädd för i Svenska kyrkan är alla små, till synes omärkbara, kompromisser. Gör man tio små kompromisser och anpassningar så märks det inte så mycket för varje steg. Det man gör idag liknar ju så mycket det man gjorde igår. Ser man däremot tillbaka 5 år så kan däremot förändringen vara mycket stor. Jag ser en risk att man anpassar ihjäl sig i Svenska kyrkan. Det är en livsfarlig väg för det kristna livet att anpassa sig till sådant som inte är rätt.

För exempel på ödesdigra kompromisser och anpassningar bland dem som vill vara bibeltrogna inom Svenska kyrkan, se Sandahls bok ”En annan kyrka” och recensionen av den i Biblicum nr 2, 2019, sid 90ff.

Ofta anklagas de som lämnar en fallen kyrka för att de sviker kyrkan och splittrar. Ådahl kommenterar:

Håller vi oss till Herren Jesus och hans ord så splittrar man inte, även om vi blir beskyllda för det. Guds ord är det som förenar och ska förena. Det är de som lämnar Guds ord och anpassar sig som orsakar splittringen... Tyvärr har Svenska kyrkan fått en grundskada, som Titanic, och går mot sin undergång. Då spelar det ingen roll hur stor och vacker den är. Den går till botten ändå... Vi behöver starta många nya församlingar/koinonior i landet och uppmuntra till frimodighet hos bekännelsetrogna kristna och stärka dem, samtidigt som vi når ut till nya människor.

Ådahl varnar med rätta för selektiv bibeltrohet:

Vi måste också vara på vår vakt mot selektiv bibeltrohet, för den är farlig. Väljer man bara ut vissa frågor som exempelvis äktenskapsfrågan, abortfrågan och ämbetsfrågan, men sätter andra frågor inom parentes, är man inte trovärdig. Självklart skall vi vara bibeltrogna i ämbetsfrågan, äktenskapsfrågan och abortfrågan, men också i andra frågor där Bibelordet ger klara besked.

Hoppas Ådahls goda svar och kommentarer i ovan citat beaktas av många. Men är det inte exempel på selektiv bibeltrohet om man tillhör både en bekännelsekyrka och en fallen kyrka?

Varför liv är omöjligt utan skapelse

Tidskriften Genesis mars 2019 är ett temanummer om Livets ursprung. Här ett kort utdrag:

Vad händer egentligen när en mygga slås ihjäl? Uppenbarligen förändras dess form drastiskt och den dör. Men vad får den att dö? Alla dess tusentals sofistikerade kemikalier finns fortfarande där, i stort sett opåverkade. Många av cellernas delar, inklusive det helt nödvändiga DNA, är fortfarande intakt i större delen av organismen. Så vad är problemet?

Före smällen bestod myggan av ett mycket välorganiserat system med mängder av inneboende information. Men när den slogs uppstod ordning, som gjorde att kritisk information om kroppsdesignen gick förlorad. Det blev oreda i den fininställda kemiska koordinationen (inklusive kemin i dess övergripande struktur) vilket kulminerade i ett totalt sammanbrott som resulterade i död.

För att ta ett annat exempel: låt oss tänka att du tar 100 miljoner bakterier och koncentrerar dem i botten av ett provrör. Om du därefter fysiskt kunde öppna upp varje cellmembran, skulle deras innehåll komma ut och bilda en koncentrerad blandning av ofattbart komplexa "livgivande" kemikalier. Men trots att alla rätta "saker" som krävs för liv finns där, skulle inte en enda av dessa miljontals små encelliga organismer börja leva igen, inte heller skulle någon annan ny organism bildas.

Om färdigbyggda komplexa kemikalier från pyttesmå bakterier inte kan organisera sig själva till att bilda en levande cell, ens när de har koncentrerats i laboratoriemiljö, hur skulle då liv kunna ha uppstått från början, från i grunden icke-komplexa kemikalier och under förhållanden som var mycket mindre gynnsamma än i denna hypotetiska situation? Det kan inte ha hänt!

För att liv ska kunna existera, som i fallet med myggan, måste kemin vara specifikt organiserad och kontrollerad i rummet, liksom i tiden. . . För att kemin ska ha kunnat bilda en levande varelse från första början, måste de enskilda atomerna ha organiserats målmedvetet och snabbt av en Skapare, med kunskap och makt nog för att göra något sådant. Det kan omöjligt ha skett av sig självt.

SE

STEG FÖR STEG GENOM GAMLA TESTAMENTET

Jonas Dagson

Tredje utökade upplagan, XP Media 2015, 148 sidor

STEG FÖR STEG GENOM NYA TESTAMENTET

Jonas Dagson

XP Media 2018, 202 sidor

Dagsons båda böcker innehåller på ett imponerande sätt riklig med information om Bibelns 66 böcker. På ett mästerligt sätt sammanfattas i korta satser innehållet i varje bibelbok. Texternas mening presenteras i sitt sammanhang utan omtolkningar. Där olika tolkningar fått stor spridning redovisas de på ett sakligt sätt.

Böckerna är fulla av pedagogiska illustrationer, kartor, tidslinjer, sakupplysningar, översikter och bilder i mängd, allt i färg. Här bara ett par exempel, först ett om 4 Mosebok. Först kommer en kort översikt: ”Fjärde Mosebokens centrala tema är hur folkets otro leder till att de inte får komma in i det utlovade landet utan i stället tvingas till en 40 år lång ökenvandring. Samtidigt visar boken hur Gud har omsorg om sitt folk, även i tider av otro och olydnad.” Längre fram (4 Mos 22–36) under rubriken ”På gränsen till det utlovade landet” presenteras Bileam och hans fyra tal. ”Gud lade orden i hans mun så att han välsignade istället för att förbanna. Bileam gav i stället råd till Balak (Moabs kung) hur han skulle få folket på fall – genom omoral.”

Hebreerbrevet inleds med ”En jämförelse mellan offer i Gamla och Nya förbundet” i sju punkter. De tre första punkterna lyder: ”1. *Vad var offrens syfte? Gamla:* Offren var tänkta att påminna om synden (Hebr 10:3). Offren talar om behovet av försoning. *Nya:* Offret betalade priset för synden en gång för alla (Hebr 9:26). Nu inbjuds vi till Guds familj

(Joh 3:16). 2. *Hur ofta måste offren ske? Gamla:* Offren skulle ske kontinuerligt, vissa dagligen (Hebr 7:27), andra en gång per år (Hebr 10:25). *Nya:* Offret behövde bara ske en gång (Hebr 7:27) för dess konsekvens var evig (Hebr 9:12). 3. *Vad var det som offrades? Gamla:* Offren var blodet från felfria djur, som bockar, kalvar, tjurar och lamm (Hebr 9:12). *Nya:* Offret var Jesus Kristus, Guds Sons, eget blod (Hebr 9:12). Han är Guds lamm (Joh 1:29).”

Till sist ett par önskemål inför kommande upplagor, ett gällande GT och ett NT: När det gäller *uttåget ur Egypten* noteras inte att Yam-suf varje gång i GT syftar på Aqabaviken (se artikeln ”Betydelsen av de fem Moseböckerna” i detta nummer). Inte heller noteras att Yam-suf sannolikt betyder ”Undergångens hav” eller ”Slutets hav” som ett minne av vad som hände den egyptiska armén genom Guds under.

När det gäller *vilket år Jesus dog på korset* argumenteras för år 33. Två starka argument för år 30 nämns inte: 1) Judarna sa: ”I fyrtiosex år har man byggt på det här templet, och du ska resa upp det på tre dagar” (Joh 2:20). Vi vet när Herodes den store började med ombyggnaden av tempelområdet, nämligen 20 f Kr. I april år 27 e Kr hade detta arbete pågått i 46 år! 2) ”Jesus var omkring trettio år när han började sin gärning”, skriver Lukas (3:23). Det stämmer om Jesus föddes i december år 5 f Kr. ”Man bör då veta att vår tideräkning inte har något år 0, utan efter 1 f Kr följer 1 e Kr. I början av år 27 e Kr var alltså Jesus 30 år (4 + 26)” (ur min bok ”Vem är han?”, XP Media 2007, sid 14f). Angående Tiberius femtonde regeringsår, se noten till Luk 3:1 i SFB 2015: ”Troligen år 26 e Kr. Tiberius regerade 12–37 e Kr, de två första åren som samregent med sin styvfar Augustus.” ”Augustus dog den 19 augusti år 14 e Kr. Men i början av år 12 e Kr utsåg han sin styvson Tiberius till sin samregent (*collega imperii*) med kejsartitel” (”Vem är han?”, sid 14).

SE

Gåvoredovisning för tiden 2019-05-01 – 2019-08-14

Helga Dahlskog 20 EUR, Thomas Wahlgren 2000, Per-Axel Oskarsson 1000, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Bjarthe Edvardsen 100, Nina Hansson 300, Roger Loo 500, Martin Whilborg 500, Helga Dahlskog 20 EUR, Onämnd 500, Magnus Hansson 1000, Anders Lindström 1000, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Hans Eklind 300, Bjarthe Edvardsen 100, Onämnd 600, Thomas Wahlgren 2000, Helga Dahlskog 20 EUR, Berthold Nilsson 1000, Waljö 200, Ragnhild Lorefors 500, Julius & Nicole Buelow 1000, Bertil Olofsson 1000, Nina Hansson 200, Bjarthe Edvardsen 100.

Stiftelsen Biblicum tackar varmt för dessa gåvor. De uppmuntrar oss till fortsatt arbete för biblisk tro och forskning. Gud vare tack för Bibelns livgivande ord som har värmt era hjärtan till ett generöst stöd för bibeltroget arbete.

”Han behandlar oss inte efter våra synder och lönar oss inte efter våra missgärningar. Så hög som himlen är över jorden, så väldig är hans nåd över dem som vördar honom” (Ps 103:10–11).

Biblicumdag i Åbo

med teol dr Seth Erlandsson
lördagen den 12 oktober 2019

Plats: Trädgårdsgatan 19 b

Tid: kl 13–16.30 (ca)

Tema: **Att förstå Bibeln**

13.00 1: *Skillnaden mellan Gamla och Nya testamentet*

14.00 Paus med servering och möjlighet att köpa böcker

14.45 2: *Vad är kännetecknande för GT:s profeter?*

Frågor och svar.

Se närmare information:

www.biblicum.se

Stiftelsen Biblicum

Styrelse

Ordförande: Egil Edvardsen, Ålgård
Vice ordförande: Seth Erlandsson, Västerås
Sekreterare: Stefan Hedkvist, Hortlax
Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, Värnamo
Kassör: Thomas Erlandsson, Svärtinge
Webbansvarig: Ola Österbacka, Vasa

Kontaktppgifter

Webbplats: www.biblicum.se
Biblicums webbutik: forlag.biblicum.se
Beställningar även per e-post: biblicum@biblicum.se
Besöksadress: Biblicum, Hantverkaregatan 8 B, SE-341 36 Ljungby
Verksamhetsledare: Ingvar Adriansson, Släntvägen 10, SE-331 35 Värnamo
Tfn: +46 70 393 8127
Förlagssekretare: Elaine Svensson
Förlagsassistenter: Eivor och Kerstin Waljö
Personliga e-postadresser (även styrelsen): fornamn.efternamn@biblicum.se

Telegram för högtid och sorg

När en kär vän eller medarbetare går bort vill vi gärna sända en tacksam gåva för att hedra den avlidna. För att underlätta detta har Biblicum utarbetat ett kondoleanstelegram som kan beställas från expeditionen eller laddas ner.

Vi har också gjort ett telegram som är lämpligt att sända som hyllning till födelsedagar, konfirmation, bröllop och andra familjhögtider.

Kontonummer för en gåva till Biblicum finns på sidan 2.

Tjänliga kondoleansgram

www.biblicum.se